

Belastingoverzicht grote gemeenten 2006

dr. M.A. Allers

COELO

COELO-rapport 06-1
januari 2006

ISBN 90 76276 39 0

© COELO, Groningen 2006

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Aan het verzamelen en het verwerken van de gegevens voor deze uitgave is de grootst mogelijke zorg besteed. Iedere aansprakelijkheid voor de gevolgen van activiteiten die op basis van deze gegevens worden ondernomen wordt echter afgewezen.

Inhoud

0. Voorwoord	4
1. Inleiding	5
1.1. Het Belastingoverzicht grote gemeenten	5
2. Samenvatting van de belangrijkste ontwikkelingen in 2006	6
2.1. Tarieven	6
2.2. Woonlasten	6
2.3. Maxima OZB	7
2.4. Kwijtschelding	7
3. Gedeeltelijke afschaffing en maximering OZB	8
4. Gemeentelijke belastingen	12
4.1. Inleiding	12
4.2. Onroerendezaakbelastingen	12
4.3. Reinigingsheffingen	14
4.4. Rioolrecht	15
4.5. Heffingskorting	17
4.6. Secretarieleges	17
4.7. Kwijtschelding	18
5. Tarieven	20
5.1. Inleiding	20
5.2. OZB	21
5.3. Reinigingsheffingen	24
5.4. Rioolrecht	25
5.5. Heffingskorting	26
5.6. Secretarieleges	26
5.7. Kwijtschelding	27
6. Woonlasten	28
6.1. Inleiding	28
6.2. Gemeentelijke woonlasten	28
6.3. Gemeentelijke woonlasten in het totaal aan woonlasten	31
7. Verantwoording	33
Tabellen en figuren	36

0. Voorwoord

Het *Belastingoverzicht grote gemeenten 2006* is in opdracht van het Belastingoverleg grote gemeenten opgesteld door het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO). Dit is gebeurd in overleg met de door de opdrachtgever ingestelde werkgroep Belastingoverzicht. Deze werkgroep bestaat uit de volgende personen: Frans Kohlrautz, Hans Beimer, Arnold Kloeke, Dries Mulder en Bert Verhagen. Verder is dank verschuldigd aan Eduard Gerritsen en Corine Hoeben (COELO) voor het becommentariëren van eerdere versies van dit overzicht, en aan Simon Boddeüs, Mark Kruidhof, Kim Tran, Johannes van der Veer, Thijs Vollenbroek en Eelco Zandberg voor hun hulp bij de dataverzameling en controle. Vanzelfsprekend berust de verantwoordelijkheid voor eventueel resterende onvolkomenheden bij de auteur.

1. Inleiding

1.1. Het Belastingoverzicht grote gemeenten

ACHTERGROND EN DOEL

Het *Belastingoverzicht grote gemeenten* verscheen voor het eerst in 1991. Aanvankelijk werd het opgesteld door de gemeente Tilburg, daarna door het ESBL. Met ingang van 2002 stelt COELO het Belastingoverzicht op. Het *Belastingoverzicht grote gemeenten* levert in de eerste plaats statistische gegevens die gemeenten en de VNG kunnen gebruiken bij de vormgeving van het belastingbeleid. Verder heeft het overzicht tot doel een rol te spelen in de maatschappelijke discussie over gemeentelijke belastingen.

INHOUD EN PUBLICATIE

Het Belastingoverzicht bevat jaarlijks een overzicht van de tarieven van OZB, rioolrechten, reinigingsheffingen en parkeerbelastingen van 35 grote gemeenten. Bovendien wordt aandacht besteed aan de plaats van de gemeentelijke belastingen in het geheel aan woonlasten voor huishoudens. Dit jaar komen ook de gevolgen van de nieuwe OZB-wetgeving aan bod. Het Belastingoverzicht wordt sinds 2002 op internet gepubliceerd.¹ Hierdoor komen de gegevens vroegtijdig beschikbaar. Door zo vroeg mogelijk in het jaar te publiceren kunnen de gegevens optimaal worden gebruikt bij de beleidsvoorbereiding.

GEGEVENS

De in dit belastingoverzicht opgenomen tarieven zijn de tarieven zoals die door de gemeenteraad zijn vastgesteld. We zijn dus niet uitgegaan van de (primitieve) begrotingen. De gegevens zijn door COELO verzameld. In eerste instantie is daarbij gebruik gemaakt van een elektronisch vragenformulier, waarin diverse controles zijn ingebouwd. Van sommige gemeenten is aanvullende informatie per e-mail, telefoon, post of fax verkregen. De onderzoeker dankt de medewerkers van de deelnemende gemeenten voor hun bereidwilligheid.

De getallen in de tabellen staan tegen een gekleurde achtergrond. Per kolom is ongeveer één derde blauw, één derde grijs en één derde rood. Hierdoor is in één oogopslag te zien welke waarden relatief laag of hoog zijn. Bij de keuze van de gehanteerde kleuren is zoveel mogelijk rekening gehouden met de visuele beperking van kleurenblinden.²

¹ Zie www.coelo.nl of www.wozinformatie.nl.

² Hierbij is gebruik gemaakt van J.Walraven, *Kleurenblind. Zien en toch niet zien*, Blind Color, Arnhem, 2000.

2. Samenvatting van de belangrijkste ontwikkelingen in 2006

Dit hoofdstuk geeft een samenvatting van enkele belangrijke ontwikkelingen in 2006. Achterin dit overzicht staan tabellen en figuren met detailgegevens over alle 35 onderzochte gemeenten. In deze gemeenten woont ruim 36 procent van de Nederlandse bevolking.

2.1. Tarieven

Tabel 2.1 geeft een overzicht van de ontwikkeling van de tarieven van enkele belangrijke gemeentelijke belastingen, en van de woonlasten voor huishoudens. De gemiddelde OZB-tarieven van de grote gemeenten stijgen dit jaar met 0,6 procent, zowel voor woningen als voor niet-woningen (voornamelijk bedrijfspanden). Ter vergelijking: de inflatie bedraagt 1 à 1,5 procent.

Het gemiddelde tarief voor rioolrecht (aansluit- en afvoerrecht samen) neemt met 12,3 procent toe en dat van de reinigingsheffing (reinigingsrecht of afvalstoffenheffing) met 3,6 procent. De kostendekkendheid van deze tarieven is verhoogd in verband met de afschaffing van de OZB op het gebruik van woningen. Een kleiner deel van de kosten wordt nu uit de OZB-opbrengst betaald.

Hoewel de Zalmsnip in 2005 is afgeschaft verlenen vier grote gemeenten op eigen kosten een heffingskorting. De hoogste korting geeft Hilversum (79,41 euro).

Tabel 2.1 Tarievenoverzicht 2006

	Tarief in euro's			Verandering t.o.v. 2005 (%) ^e		
	laagste	gemiddelde	hoogste	kleinste stijging	mutatie van gemiddelde	grootste stijging
OZB woningen ^a	1,60	2,83	5,33	-18,2	0,6	21,1
OZB niet-woningen ^b	5,95	9,94	17,85	-19,1	0,6	21,0
Reinigingsheffing ^c	0	254	311	-9,2	3,6	120,9
Rioolrecht ^c	0	112	187	-10,1	12,3	157,1
Woonlasten ^d	432	557	664	-11,7	3,4	32,4

Gemiddelden zijn gewogen naar inwonertal. Onder het kopje "Verandering t.o.v. 2005" staat de verandering van het gemiddelde tarief, en niet de gemiddelde verandering zoals die in de tabellen achterin dit overzicht staat.

a Tarief voor eigenaar per 2.500 euro waarde.

b Tarief voor eigenaar en gebruiker samen per 2.500 euro waarde.

c Meerpersoonshuishoudens.

d OZB eigenaar voor een woning met de in de betreffende gemeente geldende gemiddelde waarde, plus rioolrecht en reinigingsheffing voor een meerpersoonshuishouden, minus een eventuele heffingskorting.

e Mutatie woonlasten exclusief afschaffing OZB op het gebruik van woningen.

2.2. Woonlasten

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we hier de OZB voor de eigenaar van een woning met een voor de betreffende gemeente geldende gemiddelde waarde, plus rioolrecht en reinigingsheffing voor een meerpersoonshuishouden, minus een eventuele heffingskorting.

De woonlasten lopen dit jaar met 3,4 procent op tot gemiddeld 557 euro, 18 euro meer dan vorig jaar. De stijging komt geheel op het conto van de milieuheffingen, vooral het rioolrecht. Doordat de OZB op het gebruik van woningen dit jaar is afgeschaft, betaalt de burger in de grote gemeenten gemiddeld 20,2 procent minder dan vorig jaar. De afschaffing van het gebruikersdeel van de OZB op woningen is rijksbeleid, en de koopkrachteffecten hiervan zijn verdisconteerd in het landelijke inkomensbeleid. Daarom vergelijken we de woonlasten in 2006 met de woonlasten in 2005 exclusief de OZB op het gebruik van woningen.

De woonlasten zijn in absolute termen het laagst in Leiden (432 euro) en het hoogst in Heerlen (664 euro). Zes gemeenten verlagen de woonlasten, Hilversum het meest (met 11,7 procent). Inclusief afschaffing van de OZB-gebruikersheffing dalen de lasten in Hilversum zelfs met 29,1 procent. Nijmegen verhoogt de lasten het meest (32,4 procent). Inclusief afschaffing van de OZB voor gebruikers van woningen dalen de lasten in Nijmegen wel (met 17,5 procent). Over het geheel genomen geldt: hoe hoger de woonlasten, hoe lager de stijging. De verschillen tussen gemeenten worden dus kleiner.

Van het geheel van de bijkomende woonlasten (dus naast huur of financiering eigen woning) nemen de gemeentelijke lasten 18 procent voor hun rekening. Energie en water is met 57 procent veruit de grootste post.

2.3. Maxima OZB

De OZB-tarieven zijn dit jaar voor het eerst aan maxima gebonden. De provincie kan echter ontheffing verlenen. Het tarief voor woningen ligt in drie grote gemeenten boven het maximumtarief. Bij niet-woningen komt dit in meer gemeenten voor.

2.4. Kwijtschelding

Huishoudens met een minimuminkomen komen in alle grote gemeenten in aanmerking voor kwijtschelding, zij het dat bij de reinigingsheffing niet altijd de gehele aanslag onder de kwijtschelding valt. Minimumhuishoudens betalen gemiddeld 2 euro aan woonlasten.

3. Gedeeltelijke afschaffing en maximering OZB

Met ingang van dit jaar betalen gebruikers van woningen geen OZB meer. De resterende OZB-tarieven zijn bovendien aan maxima gebonden. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de voorgeschiedenis, de nieuwe regels en gaat in op de gebrekkige aansluiting bij het verdeelsysteem van de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Voorgeschiedenis

Het kabinet Balkenende I wilde de OZB op woningen volledig afschaffen. Over dit voornemen is een uitgebreide discussie op gang gekomen.³ Voorstanders van afschaffing (vooral te vinden binnen de VVD) wezen aanvankelijk op vermeende kostenbesparingen, een vermeende verkleining van de armoedeval en een vermeende betere toegankelijkheid van de woningmarkt voor starters. Toen deze argumenten niet houdbaar bleken werd vooral gewezen op de grote weerstand die tegen de OZB bestaat. Ook dit is weinig overtuigend: populaire belastingen bestaan nu eenmaal niet, en de bedoelde weerstand richt zich tegen de WOZ-taxaties (die blijven bestaan) en niet tegen de OZB.⁴ Ook is regelmatig gerefereerd aan de vermeende sterke en ongefundeerde stijging van de OZB in de afgelopen periode, waardoor de inflatie zou zijn aangewakkerd.⁵ Onderzoek kan dergelijke sentimenten echter niet bevestigen.⁶

Tegenstanders (waaronder de VNG en de Rfv) wijzen er onder meer op dat afschaffing de gemeentelijke beleidsvrijheid zou beknotten, dat onvolkomenheden in het verdeelsysteem van de algemene uitkering en financiële tegenvallers moeilijker zijn op te vangen, dat juist arme gemeenten door negatieve herverdeeleffecten zouden worden getroffen en dat de koopkrachtwinst voor huishoudens ongelijk (en soms zelfs negatief) zou uitpakken.

Door de voortijdige val van het kabinet-Balkenende I is afschaffing van de OZB op woningen niet doorgegaan. Het kabinet-Balkenende II heeft echter het gebruikersdeel van de OZB op woningen afgeschaft, en de resterende OZB-tarieven aan een maximum gebonden.⁷ Bovengenoemde argumenten hebben geen rol van betekenis gespeeld bij de politieke besluitvorming: het plan is doorgezet onder verwijzing naar het regeerakkoord waarin het was opgenomen.

³ Zie bijvoorbeeld M.A. Allers, C.A. de Kam, C.G.M. Sterks, L. van Leeuwen en J.A. Monsma, *Voor- en nadelen van afschaffing van de OZB op woningen*, COELO, Groningen, oktober 2002 en de diverse artikelen die in de tweede helft van 2002 over dit onderwerp zijn verschenen in het maandblad *B&G*.

⁴ Dat stelt ook de voorzitter van de Vereniging WOZ-gedupeerden: H.E. Sweers, 'WOZ: Naar een eenvoudiger en transparanter taxatieproces voor woningen', *Belastingblad*, 2003, p. 1349-1353.

⁵ Zie bijvoorbeeld Vaststelling van de begrotingsstaat van het gemeentefonds voor het jaar 2004, Tweede Kamer, vergaderjaar 2003–2004, 29 200 B, nr.17.

⁶ Zie M.A. Allers en C. Hoeben, *Achtergronden van tariefstijgingen van gemeentelijke belastingen*, COELO-rapport 04-04, Groningen, 2004.

⁷ Staatsblad 2005, 725.

Afschaffing gebruikersheffing en compensatie

De gebruikersheffing van de OZB op woningen is met ingang van 2006 afgeschaft. Ter compensatie is 1.062 miljoen euro toegevoegd aan het gemeentefonds. Dit bedrag wordt verdeeld door aanpassing van de eigeninkomstenmaatstaf. Er komt een overgangperiode van een ongespecificeerde duur, waarin gemeenten hun uitgaven kunnen aanpassen. Tijdens deze periode worden nadeelgemeenten extra gecompenseerd, ten koste van voordeelgemeenten. Uitgangspunt is dat “geen gemeente er door de afschaffing van het gebruikersdeel reëel (areaal en inflatie) op achteruit mag gaan”.⁸

Op de valreep is bij amendement nog de bepaling toegevoegd dat de grondslag van de OZB voor niet-woningen met ingang van 2007 wordt verminderd met de waarde van gedeelten van de onroerende zaak die in hoofdzaak tot woning dienen dan wel in hoofdzaak dienstbaar zijn aan woondoeleinden.⁹ In 2006 is het mogelijk vermindering te vragen voor het deel van de aanslag dat verband houdt met wonen. Of en hoe gemeenten een dergelijke vermindering gaan verlenen is niet duidelijk. Wel staat vast dat dit amendement tot extra kosten en bureaucratie leidt – zaken die het kabinet juist zegt te willen verminderen.

Maximering

De resterende drie OZB-tarieven – voor eigenaren van woningen, en voor eigenaren en gebruikers van niet-woningen – zijn elk aan een afzonderlijk maximum gebonden. Dit omdat deze groepen via hun stemrecht niet voldoende invloed hebben op de belastingtarieven. Hiermee wordt impliciet toegegeven dat – als er dan toch een OZB-tarief moet worden afgeschaft – het tarief voor gebruikers van woningen hiervoor eigenlijk het minst geschikt is. Naast een maximumtarief is ook een maximale tariefstijging geïntroduceerd om te voorkomen dat gemeenten met tarieven onder het maximum maar boven het rezentarief “ongewenst snel” naar het maximum toe kunnen bewegen. Per OZB wordt een rezentarief vastgesteld (tot 2006 was er één rezentarief voor alle vier de OZB-heffingen). Tarieven onder het rezentarief kunnen tot dat rezentarief worden verhoogd, voor tarieven op of boven het rezentarief geldt een maximaal stijgingspercentage. De maximale tariefstijging wordt per kabinetsperiode (en niet per raadsperiode) vastgesteld en is gekoppeld aan de verwachte groei van het BBP en de inflatie. Thans bedraagt de maximale tariefstijging twee procent. Omdat het maximumtarief niet mag worden overschreden geldt voor sommige gemeenten een lagere maximumstijging.

Het is een interessante vraag of een dergelijke tariefmaximering in de praktijk wel steeds een drukkend effect heeft op de tarieven. Immers, het gevaar bestaat dat de maximale tariefstijging in een impliciete norm verandert. Wie de tarieven minder verhoogt beperkt daarmee de maximaal haalbare OZB-opbrengst tot in lengte van jaren. Het is niet mogelijk om een kleinere tariefverhoging later weer in te halen.¹⁰ Tariefverlagingen, die regelmatig

⁸ Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29 200 B, Nr. 11, 19 december 2003.

⁹ Amendement van het lid De Pater-Van der Meer, Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 096, nr. 19.

¹⁰ Wellicht wordt de wet op dit punt in de toekomst nog aangepast. Zie Handelingen 2005-2006, nr. 5, Tweede Kamer, blz. 261.

voorkwamen,¹¹ zullen wellicht schaars worden. Aan de andere kant is dit natuurlijk wel een mogelijkheid waarop een college “over het graf heen” kan regeren. Gemeenten die met het maximumtarief niet uitkomen kunnen ontheffing vragen bij de provincie. Die kan worden verleend als de begroting meerjarig niet in evenwicht is.

Relatie met algemene uitkering

Op de nieuwe wetgeving is in brede kring afwijzend gereageerd.¹² Kernpunt van kritiek is dat de lokale keuzevrijheid wordt verminderd. Naast principiële kritiek roept ook de manier waarop de tariefmaximering vorm heeft gekregen vragen op. Met name de relatie tussen de ingevoerde maximering en de verdeelsystematiek van de algemene uitkering lijkt niet goed te zijn doordacht. Bij de verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt rekening gehouden met de mate waarin gemeenten zelf belasting kunnen heffen. Daartoe bevat het verdeelstelsel een zogeheten eigeninkomstenmaatstaf, die gekoppeld is aan de waarde van onroerende zaken.¹³ Hoe hoger deze waarde, hoe meer een gemeente wordt geacht zelf in zijn inkomstenbehoefte te voorzien.

De nieuwe wetgeving doorkruist deze systematiek, iets waarvoor het *Belastingoverzicht grote gemeenten 2005* al heeft gewaarschuwd. Ook de Rfv wijst hierop.¹⁴ Gemeenten die bij een herwaardering van onroerende zaken een bovengemiddelde waardegroei laten zien, ontvangen daarna minder geld uit het gemeentefonds, omdat zij geacht worden zelf meer te kunnen heffen. Door de maximering zal dit laatste lang niet altijd meer het geval zijn.¹⁵ Het kabinet lijkt dit niet te beseffen. De maximale jaarlijkse tariefstijging wordt per gemeente aangepast aan de waardeontwikkeling van onroerende zaken. In de memorie van toelichting staat het volgende (II, onderdeel D): “Aldus wordt gewaarborgd dat, behoudens toegestane tariefstijgingen de opbrengsten in het oude en nieuwe tijdvak gelijk blijven.” “Uitgangspunt hierbij is dat de opbrengsten die gegenereerd kunnen worden gelijk blijven ondanks de waardeontwikkeling”.¹⁶ Dit betekent dat gemeenten met een bovengemiddelde

¹¹ Zie M.A. Allers en C. Hoeben, *Achtergronden van tariefstijgingen van gemeentelijke belastingen*, COELO-rapport 04-04, Groningen, 2004.

¹² Zie bijvoorbeeld Rvf, *Advies wetsvoorstel afschaffing gebruikersdeel OZB op woningen (maximering overige OZB-tarieven)*, 3 juni 2005.

¹³ De eigeninkomstenmaatstaf bestaat naast een deel dat is gekoppeld aan de WOZ-waarde nog uit een bedrag per woonruimte. Destijds is besloten niet de gehele WOZ-waarde maar slechts 80 procent van de waarde van woningen en 70 procent van de waarde van niet-woningen in deze maatstaf te betrekken om gemeenten een belang te geven bij een groei van de waarde van onroerende zaken.

¹⁴ Rfv, *Effect wet WOZ op de algemene middelen gemeenten*, 23 september 2005.

¹⁵ Het is dus niet juist dat gemeenten hun OZB-tarieven na een herwaardering net zo veel moeten verlagen tot de opbrengst gelijk is aan die van het jaar ervoor (afgezien van beleidsmatige verhogingen). Dan wordt immers voorbij gegaan aan de lagere uitkering uit het gemeentefonds.

¹⁶ Wijziging van de Gemeentewet in verband met het afschaffen van het gebruikersdeel van de onroerendezaakbelasting (OZB) op woningen en het maximeren van de resterende OZB-tarieven (Afschaffing gebruikersdeel OZB op woningen), Tweede Kamer, vergaderjaar 2004–2005, 30 096, nr. 3.

waardeontwikkeling de daling van hun uitkering uit het gemeentefonds in veel gevallen niet kunnen compenseren. Het wetsvoorstel past daardoor slecht in de bestaande financiële verhouding.

Een andere weeffout is het gevolg van het feit dat de gemeentelijke belastingcapaciteit via de verdeling van het gemeentefonds slechts gedeeltelijk wordt verevend. Immers, de eigeninkomstenmaatstaf wordt berekend op basis van 70 procent van de waarde van niet-woningen en 80 procent van de waarde van woningen. Dat betekent dat gemeenten met bovengemiddelde waarden van onroerende zaken bij een bepaald OZB-tarief over meer algemene middelen beschikken dan gemeenten waar onroerende zaken minder waard zijn. De tariefmaximering houdt hiermee geen rekening. De maxima en de drempeltarieven zijn voor alle gemeenten gelijk. Het gevolg is dat gemeenten met lage waarden van onroerende zaken – met name in de periferie gelegen – minder financiële armslag zullen krijgen. Gemeenten met dure huizen, veel recreatiewoningen of grote industrieën hebben meer te besteden.¹⁷

¹⁷ Zie M.A. Allers, Maximering OZB-tarieven benadeelt gemeenten met lage belastingcapaciteit, *B&G*, december 2005, 5-8.

4. Gemeentelijke belastingen

4.1. Inleiding

De gemeenteraad bepaalt welke belastingen een gemeente heft, welke heffingsmaatstaven worden gehanteerd en welke tarieven daarbij gelden. De raad stelt hiertoe belastingverordeningen vast. De belastingen die geheven mogen worden zijn limitatief vastgesteld in de Gemeentewet en enkele andere wetten. De gemeente kan uit het beschikbare menu zijn eigen keus maken, maar kan geen belastingen invoeren die niet op de kaart staan. In een land als België mogen gemeenten wel zelf belastingen bedenken. Ook wat betreft de heffingsmaatstaven en tarieven bestaan in Nederland relatief veel beperkingen. Voor alle gemeentelijke belastingen geldt dat het te betalen bedrag niet afhankelijk mag worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen van de belastingplichtige.¹⁸ In veel andere landen mag dat wel.

De terminologie op het terrein van de gemeentelijke belastingen is enigszins verwarrend. De begrippen belastingen, heffingen en rechten worden niet altijd consequent gehanteerd. In dit overzicht gaan wij hier pragmatisch mee om.

Gemeentelijke belastingen zijn in economische zin te onderscheiden in “echte” belastingen (ook wel het eigen belastinggebied genoemd), waarvan de opbrengst naar de algemene middelen vloeit, en bestemmingsheffingen of retributies, waarvan de opbrengst voor een bepaald doel gebruikt dient te worden (zoals bijvoorbeeld de rioolrechten). De begrote opbrengst van een bestemmingsheffing mag de begrote kosten niet overschrijden. Wat in de praktijk onder die kosten verstaan mag worden is echter niet altijd duidelijk.¹⁹

In juridische zin kunnen we onderscheid maken tussen belastingen, die geheven worden ongeacht of de belastingplichtige van een bepaalde dienst gebruik maakt (bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing), en rechten, die alleen worden geheven als de gemeente een dienst verleent aan de belastingplichtige (zoals het reinigingsrecht).

Dit hoofdstuk geeft een beknopte beschrijving van de gemeentelijke belastingen die in dit overzicht voorkomen. Ook de kwijtschelding van lokale belastingen komt in dit hoofdstuk aan de orde.

4.2. Onroerendezaakbelastingen²⁰

ALGEMEEN

De onroerendezaakbelastingen (OZB) zijn de belangrijkste gemeentelijke belastingen, niet alleen wat betreft de opbrengst maar ook doordat deze opbrengst tot de algemene middelen

¹⁸ Gemeentewet, artikel 219.

¹⁹ Zie verder VB Deloitte & Touche en VNG, *Kostentoerekening en gemeentelijke heffingen*, Den Haag, 1999.

²⁰ Een goed overzicht van recente ontwikkelingen en jurisprudentie is te vinden op www.wozinformatie.nl.

behoort en dus vrij mag worden besteed. De OZB worden geheven op basis van artikel 220 van de Gemeentewet. Er zijn twee onroerendezaakbelastingen: één voor gebruikers en één voor eigenaren van onroerende zaken. Beide konden tot 2006 geheven worden van woningen en van niet-woningen. Met ingang van 2006 is de heffing van gebruikers van woningen afgeschaft.

Het tarief heeft betrekking op eenheden van 2.500 euro (tot 2006 2.268 euro) economische waarde. Deze waarde wordt regelmatig opnieuw vastgesteld conform de Wet waardering onroerende zaken (WOZ). Voor 2005 en 2006 geldt de waarde in peiljaar 2003. Dit WOZ-tijdvak duurt in tegenstelling tot het vorige slechts twee jaar. Hierna zal een WOZ-tijdvak één jaar gaan beslaan. Deze verandering maakt onderdeel uit van een pakket verbetermaatregelen voor de Wet WOZ dat met ingang van 2005 is ingevoerd.²¹ Andere belangrijke veranderingen betreffen het samenvoegen van de waardebeschikking en de belastingaanslag, en de invoering van een bezwaardrempel, waardoor alleen nog bezwaar kan worden gemaakt tegen de waardebeschikking als de waarde meer dan een bepaalde marge afwijkt van de vastgestelde waarde.

Verschillende categorieën onroerende zaken zijn van de OZB vrijgesteld, zoals cultuurgrond, natuurterreinen en kerkgebouwen. In 2001 is de cultuurgrondvrijstelling na jarenlange discussie uitgebreid met de substraatteelt (kassen waarin gewassen niet op de grond worden geteeld).²² In aanvulling op de verplichte vrijstellingen kan de gemeente nog andere onroerende zaken vrijstellen.

TARIEFMAXIMERING

Wat betreft de tarieven golden tot 2006 twee beperkingen. In de eerste plaats mocht het tarief voor eigenaren niet hoger worden vastgesteld dan 125 procent van het tarief voor gebruikers. In de tweede plaats was de mate waarin het tarief voor niet-woningen mocht afwijken van dat voor woningen begrensd. Deze beperkingen zijn met ingang van 2006 vervangen door een systeem van tariefmaximering.

De resterende drie OZB-tarieven – voor eigenaren van woningen, en voor eigenaren en gebruikers van niet-woningen – worden elk aan een afzonderlijk maximum gebonden. Naast deze maximumtarieven is er ook een maximale tariefstijging ingevoerd om te voorkomen dat gemeenten met tarieven onder het maximum, maar boven het rekkentarieftarief, “te snel” naar het maximum toe kunnen bewegen. Per OZB-heffing is een rekkentarieftarief vastgesteld (tot 2006 was er één rekkentarieftarief voor alle vier de OZB-heffingen). De rekkentarieftarieven zijn gebaseerd op de gemiddeld gehanteerde tarieven.²³ Tarieven onder het rekkentarieftarief kunnen tot dat rekkentarieftarief worden verhoogd, voor tarieven op of boven het rekkentarieftarief geldt een maximale stijging. Deze maximale tariefstijging wordt per kabinetsperiode (en niet per raadsperiode) vastgesteld

²¹ Staatsblad 2004, nr. 656.

²² Staatsblad 2001, nr. 111.

²³ Hoe rekkentarieftarieven precies worden bepaald is niet duidelijk. In elk geval is de hoogte gebaseerd op de OZB-tarieftarieven van een of meer jaren geleden, niet van het jaar waarop ze betrekking hebben.

en is gekoppeld aan de verwachte groei van het BBP en de inflatie. Voor 2006 bedraagt de maximale tariefstijging twee procent. Omdat het maximumtarief niet mag worden overschreden geldt voor sommige gemeenten een lagere maximumstijging.

4.3. Reinigingsheffingen

Gemeenten kunnen de kosten van de afvalinzameling en -verwerking op twee manieren aan huishoudens in rekening brengen: via een reinigingsrecht of (zoals meestal) via een afvalstoffenheffing. Slechts één van beide heffingen wordt opgelegd. De afvalstoffenheffing (Wet milieubeheer, artikel 15.33) heeft een belastingkarakter: er dient te worden betaald, ongeacht of er daadwerkelijk afval wordt aangeboden. Bij het reinigingsrecht (Gemeentewet, artikel 229, eerste lid) is alleen diegene belastingplichtig die van de reinigingsdienst (of afvalcontainers) gebruik maakt. Beide reinigingsheffingen zijn bestemmingsheffingen, hetgeen betekent dat de opbrengst niet naar de algemene middelen vloeit, maar moet worden gebruikt om de kosten te dekken van de afvalinzameling en -verwerking. Desgewenst kunnen deze kosten ook (deels) uit de algemene middelen worden gedekt.

Er zijn gemeenten die ook bedrijfsafval inzamelen. Deze verhalen de kosten met een reinigingsrecht. Bedrijven die een particulier bedrijf inschakelen voor hun afval betalen geen reinigingsrecht.

Binnen gemeenten komen soms verschillende tarieven voor. In Amsterdam bepalen de deelraden de tarieven, en in heringedeelde gemeenten blijven verschillende tariefssystemen soms enkele jaren naast elkaar bestaan. Burgers die dit laatste in strijd vinden met het gelijkheidsbeginsel vinden bij de rechter geen gehoor.²⁴

De meeste gemeenten stellen het tarief afhankelijk van de huishoudensomvang (57 procent) of hanteren een vastrecht (19 procent).²⁵ Een toenemend aantal gemeenten (17 procent) koppelt het tarief aan de hoeveelheid aangeboden afval (diftar). Dit blijkt een effectieve manier te zijn om het afvalaanbod te laten dalen, onder meer doordat glas- en papierbakken beter worden benut.²⁶ Uit recent onderzoek blijkt dat dit effect afhankelijk is van het gekozen diftarsysteem.²⁷ Betalen per kilo of per vuilniszak levert globaal een daling op van de afvalhoeveelheid (gemeten in kilo per persoon) van vijftig procent voor restafval en zestig procent voor gft-afval. Betalen per keer dat de vuilnisbak wordt geleegd levert ongeveer vijfentwintig procent minder restafval en vijfendertig procent minder gft-afval op. Betaling

²⁴ Hof Den Haag, 21 december 2000, nr. BK-00/221. Zie ook 'Belastingen en gemeenten', *B&G*, oktober 2001, blz. 11.

²⁵ Bron: *Atlas van de lokale lasten 2005*, blz. 38-39.

²⁶ Zie M.A. Allers, P. Kooreman, V. Linderhof en D. Wiersma, 'Betalen per kilo remt afvalaanbod', *B&G*, april 1999, blz. 25-26 of V. Linderhof, P. Kooreman, M. Allers and D. Wiersma, Weight-Based Pricing in the Collection of Household Waste; the Oostzaan Case, *Resource and Energy Economics*, Vol. 23, October 2001, pp. 359-371.

²⁷ E. Dijkgraaf en R. Gradus (2004), Cost savings in unit-based pricing of household waste, *Resource and Energy Economics*, 26, 353-371.

gekoppeld aan de inhoud van de bak levert nauwelijks een besparing op. Opvallend is dat een zakkensysteem over het geheel genomen net zo effectief is als het veel duurdere weegsysteem. Dit is interessante informatie voor gemeenten die overwegen op diftar over te stappen. In dit Belastingoverzicht houden we bij de berekening van de woonlasten rekening met het feit dat diftargemeenten minder afval inzamelen (zie de verantwoording achterin dit overzicht).

4.4. Rioolrecht

Gemeenten kunnen de kosten van het beheren en instandhouden van het rioolstelsel verhalen door rioolrecht te heffen. De opbrengst van het rioolrecht is net als die van de reinigingsheffingen geoormerkt. In 2005 kenden enkele tientallen gemeenten geen rioolrecht. Zij bekostigden de riolering via de OZB. Door de gedeeltelijke afschaffing en de maximering van de OZB is dit minder goed mogelijk. Daarom voeren veel gemeenten die nog geen rioolrecht hadden (voor huishoudens) dit jaar een rioolrecht in (bij de grote gemeenten gebeurt dit in Amersfoort, Leiden, Lelystad en Zoetermeer).

Rioolrecht (Gemeentewet, artikel 229, eerste lid) kan zowel van de eigenaar (aansluitrecht) als van de gebruiker (afvoerrecht) van de woning worden geheven. Vaak gaat het om een vast bedrag. Wordt de gebruiker aangeslagen dan is het tarief vaak gekoppeld aan de huishoudensomvang of het waterverbruik.²⁸ Dit laatste gebeurt in 12 procent van alle gemeenten.²⁹ Uit onderzoek blijkt echter dat het waterverbruik minder gevoelig is voor prijsprikkels dan het afvalaanbod.³⁰ Diftar heeft bij het rioolrecht dan ook minder zin dan bij de reinigingsheffing. Ook een tarief gekoppeld aan de woz-waarde van de woning komt de laatste jaren wel voor.

Het tarief voor eigenaren is in de praktijk vrijwel altijd een vast bedrag per aansluiting. Een tarief gekoppeld aan de woz-waarde is hier – net als bij het gebruikerstarief – in opmars.³¹

Over de vraag welke kosten wel en niet via het rioolrecht mogen worden gedekt bestaat – net als bij andere rechten – de nodige onduidelijkheid.³² Bij het rioolrecht is dit probleem groter, omdat gemeenten die zowel een aansluitrecht als een afvoerrecht kennen moeten aangeven welk deel van de kosten aan welk recht wordt toegerekend.³³ Objectieve criteria hiervoor bestaan niet.

²⁸ Ook een tarief gekoppeld aan de WOZ-waarde komt overigens voor (Wijchen, Westland).

²⁹ Bron: *Atlas van de lokale lasten 2005*, blz. 44-45.

³⁰ Zie P. Kooreman, 'De prijsgevoeligheid van huishoudelijk watergebruik', *ESB*, 24 februari 1993, blz. 181-183 en J.M. Dalhuisen en P. Nijkamp, 'De economie van H₂O', *ESB*, 6 oktober 2000.

³¹ De Hoge Raad (25 oktober 2002, nr. 36638) heeft bepaald dat een aan het oppervlak van het eigendom gerelateerd tarief voor de eigenarenheffing eveneens is toegestaan.

³² Zie bijvoorbeeld A.W. Schep, J.J. Verbeek en J.A. Monsma, *De gemeentelijke milieuheffingen onderzocht*, ESBL, Rotterdam, 2004.

³³ Zie bijvoorbeeld 'Belastingen en gemeenten', *B&G*, november 2001, blz. 13.

Doordat het rioolrecht een retributie is, kunnen in principe alleen activiteiten die de individuele belastingplichtige ten goede komen uit de opbrengst worden bekostigd. Het gemeentelijke waterbeheer omvat echter steeds meer werkzaamheden die niet aan individuele belangen zijn toe te rekenen, zoals het afvoeren van regenwater en het grondwaterbeheer. De gemeentelijke uitgaven op dit gebied zullen de komende jaren aanzienlijk toenemen als gevolg van het in 2003 gesloten Nationaal Bestuursakkoord Water en van de Europese kaderrichtlijn water.³⁴ Daarom wil het kabinet het bestaande rioolrecht omzetten in een bestemmingsbelasting, waaruit het volledige gemeentelijke waterbeleid kan worden bekostigd.³⁵ De eis dat de begrote opbrengst de begrote kosten niet overschrijdt blijft bestaan. De ministerraad heeft inmiddels ingestemd met een wetsvoorstel, maar dit is nog niet naar de Tweede Kamer gezonden in verband met kritiek van de Raad van State. Invoering kan op zijn vroegst in 2007 plaatsvinden. Overigens wijst de Raad voor de financiële verhoudingen er op dat de rechter onlangs oordeelde dat een gemeente (Opmeer) niet onrechtmatig handelde door de kosten van het afvoeren van regenwater via het rioolrecht te verhalen.³⁶ Een brede rioolheffing is volgens de Rfv dus niet in strijd met de Gemeentewet, zoals de Raad van State stelt.

Hiernaast streeft het kabinet naar invoering van één waterketentarief dat de bestaande heffingen van het waterbedrijf (waterleverantie), de gemeente (rioolrecht) en het waterschap (zuiveringsheffing) vervangt. Invoering hiervan heeft echter nogal wat voeten in de aarde. Een van de complicaties is dat er aanzienlijke lastenverschuivingen tussen huishoudens mee gepaard gaan.³⁷ De Tweede Kamer was niet meteen overtuigd van het nut van invoering van een waterketenheffing en vroeg om het formuleren van alternatieven.³⁸ Inmiddels is in het Bestuurlijk overleg waterketen afgezien van het dwingend opleggen van één waterketentarief.³⁹ Er is gekozen voor een bottom-up benadering waarbij het aan de partijen in het veld wordt overgelaten om doelmatigheid en transparantie in de waterketen te vergroten.

³⁴ E. Gerritsen en C.G.M. Sterks, *Kostenontwikkeling in de waterketen 1990-2010*, COELO-rapport 04-03, Groningen, mei 2004.

³⁵ Interdepartementaal beleidsonderzoek: bekostiging van het regionale waterbeheer, Tweede Kamer, vergaderjaar 2004-2005, 29428, nr. 6.

³⁶ Raad voor de financiële verhoudingen, *Advies Wetsvoorstel Verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken*, Den Haag, 24 november 2005.

³⁷ Zie C. Hoeben en E. Gerritsen, *Gevolgen invoering waterketentarief voor de lastenontwikkeling van huishoudens*, COELO-rapport 04-05, Groningen, november 2004.

³⁸ Interdepartementaal beleidsonderzoek: bekostiging van het regionale waterbeheer, Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29428, nr.5.

³⁹ Interdepartementaal beleidsonderzoek: bekostiging van het regionale waterbeheer, Tweede Kamer, vergaderjaar 2004-2005, 28 966 en 29 428, nr. 4.

4.5. Heffingskorting

Van 1998 tot en met 2004 bestond de zogeheten Zalmsnip, een korting van (oorspronkelijk) 100 gulden (45,38 euro) op de gemeentelijke belastingaanslag. Het doel van deze belastingkorting was huishoudens te compenseren voor de mede door rijksbeleid sterk gestegen lokale lasten. Hoewel deze aanleiding onverminderd actueel is, werd de Zalmsnip met ingang van 2005 afgeschaft.⁴⁰ De reden hiervoor was dat het kabinet de beleidsruimte voor gemeenten om inkomensbeleid te voeren wilde inperken.

Gemeenten mogen echter nog steeds een heffingskorting geven. Alleen enkele bepalingen met betrekking tot de vormgeving van de Zalmsnip zijn afgeschaft.⁴¹ In 2005 maakten 41 gemeenten van deze mogelijkheid gebruik.⁴²

4.6. Secretarieleges

In sommige gevallen is het nodig om te bewijzen dat opgegeven persoonsgegevens juist zijn (zoals bij de eerste aanvraag van een rijbewijs, of een aanmelding bij een opleidingsinstituut). Er wordt dan gevraagd een “gewaarmerkt afschrift GBA” te overleggen, in de volksmond ook wel “uittreksel uit het bevolkingsregister”. Dit is een officiële verklaring waaruit de naam/adres/woonplaatsgegevens van een persoon blijken en de juiste schrijfwijze van de namen. De gemeentelijke basisadministratie (GBA), die sinds 1 oktober 1994 bestaat, bevat de persoonsgegevens van elk lid van de Nederlandse bevolking.

Voor dienstverlening in de vorm van het afgeven van paspoorten of rijbewijzen en het verstrekken van een uittreksel uit de GBA mag de gemeente een vergoeding vragen. De begrote opbrengst van deze vergoedingen mag de begrote kosten niet overstijgen. Het bedrag dat een gemeente voor een paspoort mag vragen is gemaximeerd, en bedraagt in 2006 39,40 euro.⁴³ Hiervan gaat 13,78 euro naar het Rijk. Sommige gemeenten geven in bepaalde perioden kortingen om te voorkomen dat er in piekperioden grote drukte ontstaat bij de loketten. Er is geen maximum gesteld aan het te vragen tarief voor een rijbewijs of voor een afschrift GBA.

Prijsverschillen tussen gemeenten kunnen samenhangen met verschillen in doelmatigheid, verschillen in de mate van kostendekkendheid of verschillen in service (avondopenstelling of niet, korte of lange wachttijd voor het loket). In principe mogen de geheven rechten niet meer dan kostendekkend zijn, maar dit geldt niet voor elk tarief afzonderlijk, zodat kruissubsidiëring mogelijk is. Verschillen in tarieven voor gemeentelijke dienstverlening roepen bij sommigen veel weerstand op. In de rapportage ‘Lokaal Loket’ van de MDW-

⁴⁰ Staatsblad 2004, nr. 743.

⁴¹ Wijziging van de Gemeentewet in verband met de afschaffing van de lokale lastenverlichting van 45,38 euro, Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29701, nr. 3, blz. 2.

⁴² Bron: *Atlas van de lokale lasten 2005*, blz. 8.

⁴³ Dit is geregeld in het Besluit paspoortgelden (artikel 6), dat jaarlijks wordt aangepast.

werkgroep *Benchmark gemeentelijke dienstverlening*⁴⁴ is de aanbeveling gedaan de mogelijkheden te onderzoeken om transparantie te vergroten en tariefsverschillen in te perken. De naar aanleiding hiervan ingestelde werkgroep Tarieven concludeerde dat de tariefsverschillen tussen gemeenten niet zo groot zijn dat ingrijpen gewenst is.⁴⁵ Wel bleek de manier waarop de tarieven tot stand komen vaak weinig transparant. De minister zag in de conclusies geen aanleiding om gemeenten wat betreft hun tarieven aan banden te leggen.⁴⁶ Wel streeft men naar meer transparantie. Op dit moment loopt een onderzoek naar de manier waarop tarieven tot stand komen.

4.7. Kwijtschelding

De voorwaarden waarbinnen gemeenten kwijtschelding van belastingen en heffingen mogen verlenen zijn omschreven in de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. Deze ministeriële regeling is middels artikel 255 van de Gemeentewet ook van toepassing verklaard op de belastingen van gemeenten. De gemeenteraad heeft slechts de vrijheid te besluiten minder kwijt te schelden dan de rijksregels toestaan (bij afzonderlijk besluit), of zelfs in het geheel geen kwijtschelding te verlenen. Gemeenten kunnen zelf bepalen welke gemeentelijke belastingen onder het kwijtscheldingsbeleid vallen.

Artikel 26 van de Invorderingswet 1990 bepaalt dat kwijtschelding van belastingschulden kan worden verleend als een belastingplichtige zijn of haar aanslag slechts met buitengewoon bezwaar kan voldoen. Om vast te stellen of iemand voor kwijtschelding in aanmerking komt, wordt eerst nagegaan of vermogen aanwezig is. Is vermogen boven de vastgestelde limieten aanwezig, dan kan geen kwijtschelding worden verleend. Is geen vermogen aanwezig, dan dient de betalingscapaciteit te worden vastgesteld. Om de betalingscapaciteit vast te stellen wordt eerst het netto-bestedbare inkomen berekend: dit is het netto inkomen na aftrek van een aantal vaste lasten. Van het netto besteedbaar inkomen worden vervolgens de kosten van bestaan (ook wel: kwijtscheldingsnorm) afgetrokken. Deze kwijtscheldingsnorm is met ingang van 1995 voor lagere overheden vastgesteld op maximaal 95 procent van de relevante bijstandsnorm, en vanaf 1997 op maximaal 100 procent van de bijstandsnorm.⁴⁷ Is de aldus vastgestelde betalingscapaciteit positief, dan moet 80 procent hiervan voor belastingbetaling worden opgeëist (voor zover nodig om de aanslag te voldoen). De rest kan worden kwijtgescholden. Is geen betalingscapaciteit aanwezig, dan kan de gehele belastingschuld worden kwijtgescholden. Hoewel kwijtschelding formeel dus pas mogelijk is na individuele toetsing, komt het ook voor dat aan bepaalde groepen generiek kwijtschelding wordt verleend.

⁴⁴ *Lokaal Loket*, Rapport van de MDW-werkgroep Benchmark Gemeentelijke Dienstverlening (aanbiedingsbrief: Tweede Kamer, vergaderjaar 2001-2002, 24036, nr. 260).

⁴⁵ Deloitte & Touche, *Verschillen in leges van gemeentelijke diensten*, 2003.

⁴⁶ Niet-dossierstuk 2003-2004, bzk0300540, Tweede Kamer, 25 september 2003.

⁴⁷ Het Rijk zelf blijft een percentage van 90 hanteren, waardoor de betalingscapaciteit voor rijksbelastingen vrijwel altijd groter is dan die voor gemeentelijke belastingen.

Gemeenten hebben in groten getale gebruik gemaakt van de hen geboden mogelijkheid hun kwijtscheldingsbeleid te verruimen. Slechts enkele gemeenten hanteren een kwijtscheldingsnorm lager dan de maximaal toegestane 100 procent.⁴⁸ Nu gebruikers van woningen geen OZB meer betalen zal kwijtschelding van OZB nauwelijks meer voorkomen. Huiseigenaren zullen in de meeste gevallen immers niet voldoen aan de vermogenstoets. Bij het rioolrecht en vooral de reinigingsheffingen komt gedeeltelijke kwijtschelding vrij veel voor. Dit is vooral zo bij gemeenten waar het tarief gerelateerd is aan het watergebruik of het afvalaanbod. Door geen volledige kwijtschelding te verlenen willen deze gemeenten de prikkel om de afvalstroom of het waterverbruik te beperken handhaven.

Een beperkt aantal gemeenten (13 in 2005) heeft de kwijtscheldingregeling vervangen door een soortgelijke regeling die valt onder het gemeentelijke armoedebeleid. Hierdoor zijn deze gemeenten niet gebonden aan de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. Dit maakt het mogelijk soepeler te zijn, zowel wat betreft normen als wat betreft toetsingsprocedure.

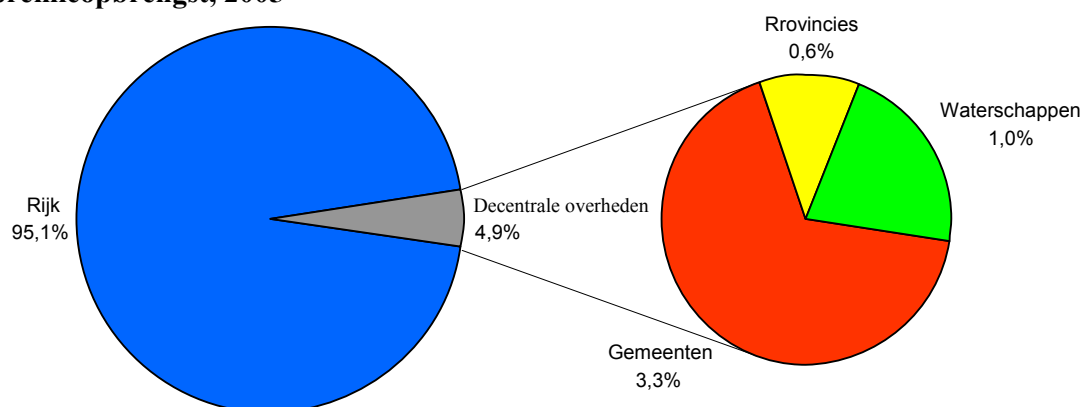
⁴⁸ *Atlas van de lokale lasten 2005*, COELO, blz. 64-65.

5. Tarieven

5.1. Inleiding

Van alle belastingen en sociale premies die in Nederland worden geïnd komt minder dan vijf procent voor rekening van de lagere overheden. Het aandeel van de gemeenten bedraagt ruim drie procent, dat van de waterschappen één procent en dat van de provincies 0,6 procent (figuur 5.1). Deze cijfers hebben betrekking op 2005, maar de in 2006 afgeschafte OZB voor gebruikers van woningen is hier vast buiten beschouwing gelaten.⁴⁹

Figuur 5.1 Aandeel decentrale overheden in belasting- en premieopbrengst, 2005

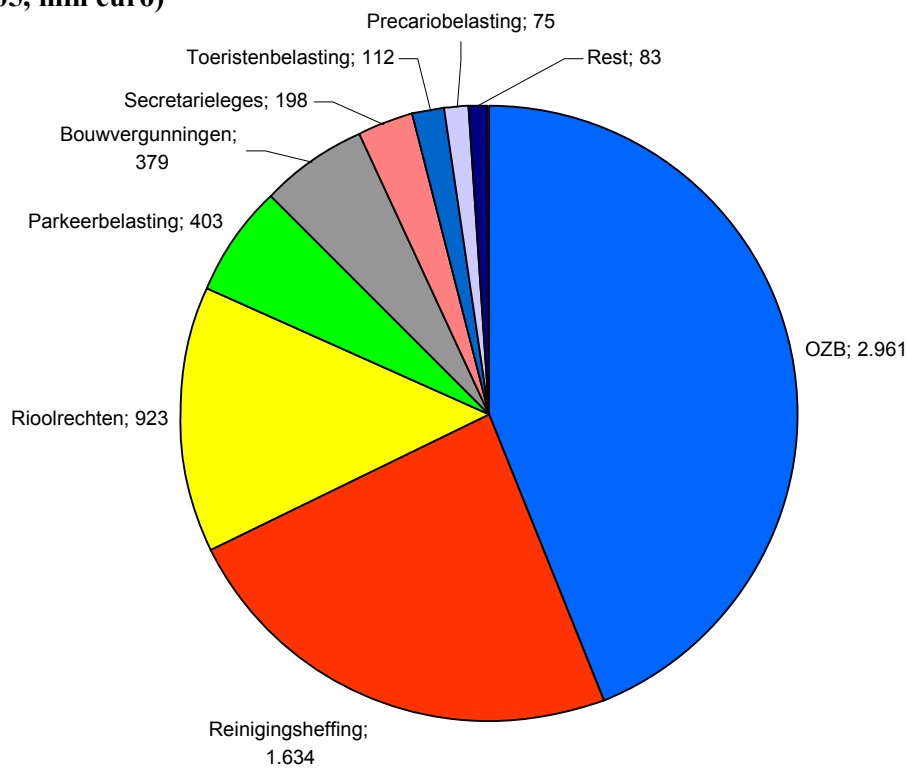
Gemeten aan de opbrengst zijn de OZB, de reinigingsheffingen (afvalstoffenheffing en reinigingsrecht) en het rioolrecht de belangrijkste gemeentelijke heffingen. Dit is te zien in figuur 5.2.⁵⁰ De restcategorie in deze figuur omvat hondenbelasting, forensenbelasting, reclamebelasting, baatbelasting en roerende woon- en bedrijfsruimtenbelasting.

De volgende paragrafen gaan in op de ontwikkeling van de tarieven van de gemeentelijke belastingen in de grote gemeenten.

⁴⁹ Bron: CBS.

⁵⁰ Bron: CBS. Ook hier is de OZB-gebruikersheffing voor woningen buiten beschouwing gelaten.

Figuur 5.2 Begrote opbrengst gemeentelijke belastingen en retributies (2005, mln euro)

5.2. OZB

Voor eigenaren van woningen bedragen de OZB-tarieven van de grote gemeenten in 2006 gemiddeld 2,83 euro per 2.500 euro economische waarde (tabel 4). Amsterdam heeft het laagste tarief (1,60 euro), Leeuwarden het hoogste (5,33 euro). Een van de redenen voor het hoge OZB-tarief in Leeuwarden is de lage waarde van de gemiddelde woning in die gemeente. De belastingcapaciteit wordt via het gemeentefonds immers maar gedeeltelijk verevend. Leeuwarden heeft dus een hoger tarief nodig dan andere gemeenten om eenzelfde opbrengst te genereren. Een zuiverder vergelijking is mogelijk met behulp van de gestandaardiseerde OZB-tarieven. Dat zijn de tarieven die de gemeenten bij gelijke opbrengst zouden heffen wanneer ze een gemiddelde belastingcapaciteit hadden gehad (of wanneer de belastingcapaciteit niet gedeeltelijk maar geheel zou worden verevend). Zie voor details de bijlage achterin dit overzicht. Ook bij de gestandaardiseerde OZB-tarieven voert Leeuwarden de lijst aan (4,85 euro, zie tabel 2), maar het verschil is aanzienlijk kleiner.

Het gemiddelde tarief voor eigenaren van woningen stijgt met 0,6 procent. De stijging ligt ruim onder de inflatie.⁵¹ Amersfoort verlaagt het tarief het meest (18,2 procent). Deze

⁵¹ Volgens de meest recente CPB-raming bedroeg de inflatie in 2005 1,5 procent, en komt de inflatie in 2006 uit op 1 procent.

verlaging houdt verband met de invoering van een rioolrecht (met een tarief dat is gekoppeld aan de woningwaarde). De grootste tariefverhoging vinden we in Sittard-Geleen (21,1 procent).

Doordat de OZB met ingang van 2006 wordt geheven over waarde-eenheden van 2.500 (was 2.268) was het niet mogelijk de tarieven exact gelijk te houden. Er moest na omrekening immers worden afgerond op hele centen. Dit verklaart waarom Den Haag een tariefverhoging van 0,2 procent laat zien (tabel 4). Deze gemeente verhoogt het OZB-tarief al jaren niet meer, maar kon er nu om technische redenen niet helemaal onderuit.

Voor niet-woningen bedraagt het tarief voor zakelijk gerechtigden in de grote gemeenten gemiddeld 5,50 euro en dat voor gebruikers 4,44 euro (tabel 5). Hilversum heeft de laagste tarieven (3,30 euro en 2,65 euro). Voor eigenaren heeft Leeuwarden het hoogste tarief (9,91 euro), voor gebruikers is dat Leiden (8,25 euro). Het gemiddelde (gecombineerde) OZB-tarief voor niet-woningen is met 0,6 procent verhoogd, evenveel als het tarief voor woningen.

Gemiddeld brengt de OZB in de grote gemeenten 200 euro per inwoner op (woningen en niet-woningen, zie tabel 6). Dit bedrag varieert van 132 euro in Middelburg tot 295 euro in Haarlemmermeer.

Op Leiden en Enschede na hebben alle onderzochte gemeenten de tarieven voor zakelijk gerechtigden van niet-woningen vastgesteld op (ongeveer) 125 procent van de tarieven voor gebruikers, het tot 2006 geldende wettelijk toegestane maximum (tabel 7). Met de invoering van de maximering is deze beperking vervallen, maar omdat veel gemeenten hun OZB-tarieven maar weinig mogen verhogen geldt deze norm in de praktijk nog wel enigszins. Verder is wellicht sprake van een ingesleten gebruik.

Alle grote gemeenten hanteren voor niet-woningen een hoger eigenarentarief dan voor woningen (tabel 7). Gemiddeld ligt het tarief voor niet-woningen op 199 procent van dat voor woningen. Deze verhouding varieert van 145 procent in Arnhem tot 256 procent in Amsterdam. Ook hier is geen sprake meer van een wettelijk maximum aan de tariefverhouding, zoals tot en met 2005 wel het geval was. Omdat de mate waarin de eigenarentarieven thans mogen worden verhoogd in veel gemeenten voor woningen en niet-woningen weinig verschilt, verandert er maar weinig aan de verhouding tussen het eigenarentarief voor niet-woningen en dat voor woningen.

Gemiddeld stellen de grote gemeenten het OZB-tarief voor eigenaren van woningen vast op 92 procent van het maximale tarief dat zij hadden kunnen kiezen (tabel 7). Amsterdam zit met 66 procent het laagst, Sittard-Geleen met 119 procent het hoogst. Gemeenten kunnen van de provincie toestemming krijgen om het tarief boven het maximum vast te stellen. Het tarief voor eigenaren van niet-woningen bedraagt gemiddeld 99 procent van het maximum. Amersfoort zit met 79 procent het laagst, Leeuwarden met 120 procent het hoogst. Bij het tarief voor gebruikers van niet-woningen wordt gemiddeld 100 procent van de belastingcapaciteit benut. Amersfoort zit het laagst (80 procent), Leiden het hoogst (124 procent).

Relatie met andere belastingen op woningen

De OZB is niet de enige belasting die over de waarde van onroerende zaken wordt geheven. Figuur 5.3 laat zien hoeveel belastingen de Nederlandse eigenwoningbezitters jaarlijks

betalen over de waarde van hun onderkomen.⁵² De overdrachtsbelasting is de grootste kostenpost (2,5 miljard euro), op de voet gevolgd door het eigenwoningforfait in de inkomstenbelasting (2,0 miljard euro). OZB (0,7 miljard) en de omslag gebouwd van de waterschappen (0,2 miljard) zijn relatief bescheiden posten.

In 2004 steeg de opbrengst van het eigenwoningforfait sterk doordat het tarief met ten minste 6,25 procent is verhoogd.⁵³ In 2005 was opnieuw sprake van een opbrengststijging. Dit komt niet door de hertaxatie van woningen: hiervoor wordt het eigenwoningforfait automatisch gecorrigeerd.⁵⁴ Het eigenwoningforfait wordt echter jaarlijks aangepast aan de huurontwikkeling van woningen. Daardoor wordt het forfait in 2005 slechts verlaagd van 0,85% naar 0,60%.⁵⁵ Bij een landelijke waardestijging van gemiddeld 49% (waarvan men in het Belastingplan 2005 uitgaat) is dit een toename van 5,2 procent.

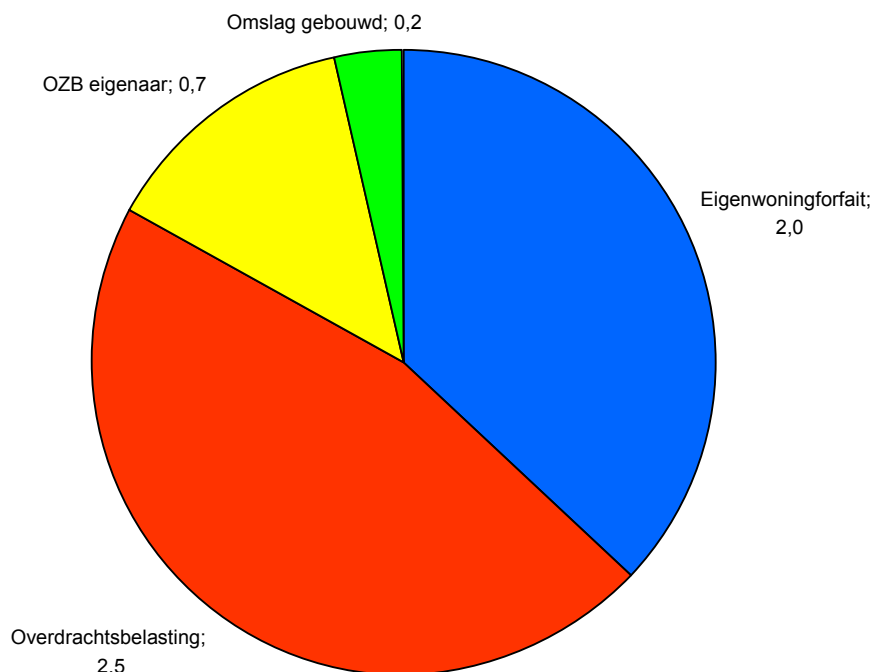
⁵² Bron: Tweede Kamer, vergaderjaar 2004-2005, 30100 IXB, nr. 5, blz. 5. Recentere cijfers zijn niet beschikbaar. De OZB in de figuur is de OZB voor eigenaren van woningen. In 2004 bestond ook een gebruikersheffing voor woningen, maar die is met ingang van 2006 afgeschaft. Daarom blijft deze in de figuur buiten beschouwing. Twee gemeenten kennen een rioolrecht met een tarief dat aan de woningwaarde is gekoppeld. Dit blijft hier eveneens buiten beschouwing, net als kleinere heffingen zoals successie- en schenkingsrecht. Overigens wordt de eigen woning niet alleen belast maar ook gesubsidieerd (hypotheekrenteaftrek, 9,4 miljard euro in 2004).

⁵³ Voor woningen met een waarde van 75.000 euro of hoger. Bij een waarde tussen 50.000 en 75.000 euro bedraagt de stijging 8,3 procent en bij een woning van tussen de 25.000 euro en 50.000 euro 11,1 procent.

⁵⁴ Dit is geregeld in artikel 10.3, vierde lid, van de Wet IB 2001.

⁵⁵ Wijziging van enkele belastingwetten (Belastingplan 2005), Tweede Kamer, vergaderjaar 2004-2005, 29 67, nr.3, blz. 28-29.

Figuur 5.3 Belasting op de eigen woning (2004, mrd euro)

Ook de opbrengst van de overdrachtsbelasting is jarenlang fors gestegen, doordat het tarief niet neerwaarts wordt bijgesteld als de prijzen van onroerende zaken stijgen, zoals bij de andere belastingen in figuur 5.3 wel het geval is.

De opbrengst van de OZB ligt in 2006 aanzienlijk lager dan in de voorgaande jaren omdat de gebruikersheffing voor woningen is afgeschaft. Dit is al in figuur 5.3 verwerkt. De opbrengst van de omslag gebouwd, de “OZB van de waterschappen”, is klein ten opzichte van de andere belastingen op onroerende zaken. De opbrengst van deze belasting groeit wel relatief sterk (in 2004 zelfs met 18 procent).

5.3. Reinigingsheffingen

In 22 van de 35 gemeenten in dit overzicht is het tarief voor de reinigingsheffing (afvalstoffenheffing of reinigingsrecht) gekoppeld aan het aantal huishoudensleden (tabel 8). Zes gemeenten hanteren nu nog een vastrecht. In twee gemeenten hangt de aanslag af van de containerinhoud (Haarlemmermeer en Middelburg), in twee gemeenten wordt per zak betaald (Maastricht en Nijmegen),⁵⁶ in één gemeente per kilo (Sittard-Geleen) en in één gemeente per lediging (Apeldoorn). Leiden kent een nultarief.

⁵⁶ In Maastricht en Nijmegen wordt alleen “grijs” afval in dure zakken verzameld. “Groen” afval wordt kosteloos opgehaald.

In gemeenten waar per kilo, per zak of per lediging wordt betaald (*diftar*) wordt meestal minder afval aangeboden dan in gemeenten waar de burger de hoogte van de aanslag niet of nauwelijks kan beïnvloeden.⁵⁷ In dit belastingoverzicht houden we hier rekening mee bij het berekenen van het gemiddelde verschuldigde bedrag (zie paragraaf 4.3 en verantwoording).

Eénpersoonshuishoudens betalen in de grote gemeenten gemiddeld 210 euro; meerpersoonshuishoudens betalen 254 euro. In Leiden wordt het minst betaald: het tarief bedraagt daar 0 euro. Eénpersoonshuishoudens zijn het duurst af in Almere (284 euro), meerpersoonshuishoudens in Heerlen (311 euro). Het gemiddelde tarief voor (meerpersoons)-huishoudens steeg met 3,6 procent tot 254, aanzienlijk meer dan de stijging van vorig jaar.⁵⁸

Deze stijging gaat samen met een verhoging van de kostendekking van gemiddeld 92,9 procent in 2005 naar 94,4 procent in 2006. Vijf gemeenten verlaagden het tarief, zes andere hielden het constant. De sterkste verhoging vond plaats in Nijmegen (121 procent), dat vorig jaar een zeer laag tarief kende. In Ede is het tarief ruim negen procent verlaagd. Dit hangt samen met een daling van de verwerkingskosten.

De kostendekking bedraagt in de grote gemeenten zoals gezegd gemiddeld 94,4 procent (tabel 8). Het laagst is deze dekkingsgraad in Leiden (nul). Zevenentwintig gemeenten dekken de kosten volledig uit de heffing. Doordat de ene gemeente andere kosten toerekent dan de andere is de zeggingskracht van dit kengetal overigens beperkt. Met behulp van de kostendeckingscijfers kan het tarief worden berekend waarbij de opbrengst van de heffing gelijk zou zijn aan de kosten. Dit varieert van 206 euro in Haarlemmermeer tot 342 euro in Arnhem. Het is niet duidelijk in hoeverre deze verschillen variërende kosten van de afvalinzameling en -verwerking, dan wel verschillen in kostentoerekening weerspiegelen.

5.4. Rioolrecht

Vier gemeenten voeren dit jaar een rioolrecht voor huishoudens in. Van de 35 vergeleken gemeenten kennen nu 20 gemeenten een afvoerrecht en 23 een aansluitrecht (tabel 9). Twee gemeenten kennen geen van beide. Het afvoerrecht is doorgaans een vastrecht (13 gemeenten). Twee gemeenten hebben het tarief gekoppeld aan het waterverbruik (Heerlen en Lelystad) twee aan de huishoudensomvang (Dordrecht en Leiden) en drie aan de WOZ-waarde (Amersfoort, Apeldoorn en Emmen). Dit laatste komt pas enkele jaren voor en wordt snel populairder.

In de grote gemeenten betalen éénpersoonshuishoudens aan afvoerrecht gemiddeld 28 euro en meerpersoonshuishoudens 31 euro. Dit zijn kleine bedragen doordat 15 gemeenten geen afvoerrecht kent: de “nullen” halen het gemiddelde omlaag. Voor zowel éénpersoons-

⁵⁷ Zie M.A. Allers, P. Kooreman, V. Linderhof en D. Wiersma, 'Betalen per kilo remt afvalaanbod', *B&G*, april 1999, blz. 25-26 of V. Linderhof, P. Kooreman, M. Allers and D. Wiersma (2001), 'Weight-Based Pricing in the Collection of Household Waste; the Oostzaan Case' *Resource and Energy Economics*, 23, 359-371 en E. Dijkgraaf en R. Gradus (2004), *Cost savings in unit-based pricing of household waste*, *Resource and Energy Economics*, 26, 353-371.

⁵⁸ Dit is minder dan het gewogen gemiddelde van de stijgingen in de afzonderlijke grote gemeenten (6,5 procent; tabel 8).

huishoudens als meerpersoonshuishoudens bedraagt het laagste positieve tarief 7,80 euro (Zoetermeer) en het hoogste tarief 187,20 euro (Hilversum).

Het aansluitrecht bedraagt gemiddeld 80 euro, en varieert voor zover boven nul van 48,84 euro (Den Bosch) tot 174,58 euro (Nijmegen). Het gemiddelde gecombineerde tarief ligt met 112 euro 12 procent hoger dan vorig jaar.⁵⁹ De mutatie varieert van een daling met 10 procent (in Tilburg) tot een verhoging met 157 procent (in Emmen, dat daarmee de kostendekking optrekt tot 60 procent).

Eenentwintig gemeenten kennen een kostendekking van honderd procent, twee van nul. Het gemiddelde ligt op 91 procent (was 88 procent, in 2004 nog 81 procent). Tabel 9 laat ook zien bij welk tarief het rioolrecht kostendekkend zou zijn. Dit varieert van 71 euro in Zoetermeer tot 191 euro in Lelystad. Net als bij de reinigingsheffing weerspiegelen deze verschillen zowel verschillen in de feitelijke kosten van de riolering als verschillen in de kostentoerekening.

Het gemiddelde tarief van het rioolrecht in alle gemeenten is de afgelopen tien jaar verdubbeld. Het aansluiten van percelen in het buitengebied, het saneren van overstorten en het wegwerken van achterstallig onderhoud kostte veel geld. Daarnaast neemt al jaren de kostendekkendheid van de rioolrechttopbrengsten toe. Een steeds kleiner gedeelte van de rioleringsuitgaven wordt uit algemene middelen bekostigd. De inperking van de mogelijkheid om OZB te heffen versterkt deze trend. Naar verwachting zal de jaarlijkse stijging van de tarieven voorlopig ver boven de inflatie blijven uitkomen.⁶⁰ Met vervanging alleen al is de komende zes jaar naar verwachting 2,8 miljard euro gemoeid.⁶¹ Vervanging leidt tot lastenstijging omdat pas vanaf dat moment op de riolering wordt afgeschreven. Mede omdat de gevolgen van nieuwe regelgeving nog niet geheel duidelijk zijn is de toekomstige lastenstijging niet nauwkeurig in te schatten. De stichting Rioned verwacht echter dat het gemiddelde rioolrecht het komende decennium opnieuw zal verdubbelen.⁶²

5.5. Heffingskorting

Hoewel de Zalmsnip is afgeschaft keren vier grote gemeenten ook dit jaar nog een heffingskorting uit (tabel 2). Haarlemmermeer houdt het oude zalmsnipbedrag aan (45,38 euro), Hilversum keert 79,41 euro uit, Rotterdam 35 euro en Venlo 68 euro.

5.6. Secretarieleges

Een paspoort kost in alle grote gemeenten precies evenveel: 39,40 euro, ofwel het wettelijke maximum (zie tabel 11). Dat is 1,6 procent hoger dan de gemiddelde prijs in 2005.

⁵⁹ Het gewogen gemiddelde van de stijgingen in de afzonderlijke grote gemeenten bedraagt 10 procent.

⁶⁰ Een uitgebreide analyse van de (verwachte) kostenontwikkeling van de riolering is te vinden in E. Gerritsen en C.G.M. Sterks, *Kostenontwikkeling in de waterketen 1990-2010*, COELO-rapport 04-3, Groningen, 2004.

⁶¹ Stichting Rioned, *Rioleringsatlas van Nederland*, 2005, Ede.

⁶² Stichting Rioned, *Rioleringsatlas van Nederland*, 2005, Ede.

Bij de rijbewijzen zijn de verschillen aanzienlijk groter. Gemiddeld bedragen de kosten 39,56 euro, 1,9 procent meer dan vorig jaar. Venlo rekent slechts 23 euro, Zwolle 57,89 euro. Een gewaarmerkt afschrift GBA, in de volksmond ook wel “uitreksel uit het bevolkingsregister” genoemd, kost gemiddeld 8,23 euro (stijging 1,9 procent). Inwoners van Emmen zijn 5,00 euro kwijt, Zwollenaren 14,21 euro.

5.7. Kwijtschelding

Alle onderzochte gemeenten hanteren een kwijtscheldingnorm van 100 procent, en voeren wat dit betreft dus een zo ruim mogelijk beleid. Het riolafvoerrecht valt overal onder het kwijtscheldingbeleid. Omdat het rioolaansluitrecht van de eigenaar wordt geheven, is hier door de verplichte vermogenstoets zelden kwijtschelding mogelijk.

Zes gemeenten verlenen geen (volledige) kwijtschelding voor de reinigingsheffing: Apeldoorn, Enschede, Groningen, Maastricht, Nijmegen, Sittard-Geleen.

6. Woonlasten

6.1. Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een beeld van de gemeentelijke woonlasten: omvang, ontwikkeling en samenstelling. Vervolgens worden de gemeentelijke woonlasten vergeleken met andere belangrijke woonlasten, zoals heffingen van andere overheden en de kosten van energie en water.

6.2. Gemeentelijke woonlasten

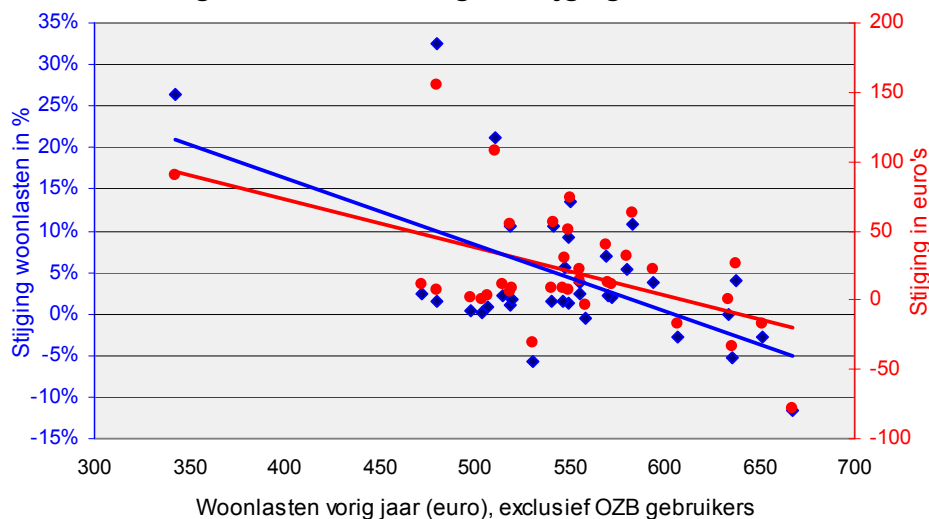
OMVANG EN STIJGING

Tellen we voor een meerpersoonshuishouden (in een woning met gemiddelde waarde) OZB, reinigingsheffing en rioolrecht op en verminderen we dit met een eventuele heffingskorting, dan ontstaat een indicator voor de woonlasten. Gemiddeld bedragen deze woonlasten in de grote gemeenten 557 euro (tabel 2). Dat is 20 procent lager dan vorig jaar, doordat de OZB op het gebruik van woningen is afgeschaft. De afschaffing van het gebruikersdeel van de OZB op woningen is rijksbeleid, en de koopkrachteeffecten hiervan zijn verdisconteerd in het landelijke inkomensbeleid. Daarom vergelijken we de woonlasten in 2006 met de woonlasten in 2005 exclusief de OZB op het gebruik van woningen. Zo bezien stijgen de woonlasten van de grote gemeenten dit jaar met 3,4 procent.

De woonlasten zijn het laagst in Leiden (432 euro) en het hoogst in Heerlen (664 euro). Zie figuur 1 in het tweede deel van dit Belastingoverzicht. De grootste verhoging vond plaats in Nijmegen (32 procent, exclusief OZB gebruikers woningen, zie figuur 2). Inclusief de afschaffing van de OZB op het gebruik van woningen daalden de lasten in Nijmegen met 18 procent. De woonlasten daalden het sterkst in Hilversum (met 12 procent, inclusief afschaffing 29 procent).

Figuur 6.1 laat zien dat de woonlasten het minst stijgen (of het meest dalen) in gemeenten die al hoge woonlasten kennen, en het meest stijgen in gemeenten met lage woonlasten. Dit geldt niet alleen voor de procentuele stijging (blauw, schaal op linkeras), waar dit door een noemereffect te verwachten is, maar ook voor de absolute stijging (rood, schaal op rechteras). Er is dus sprake van convergentie: de verschillen tussen gemeenten worden kleiner.

Grafiek 6.1 Hogere woonlasten, lagere stijging

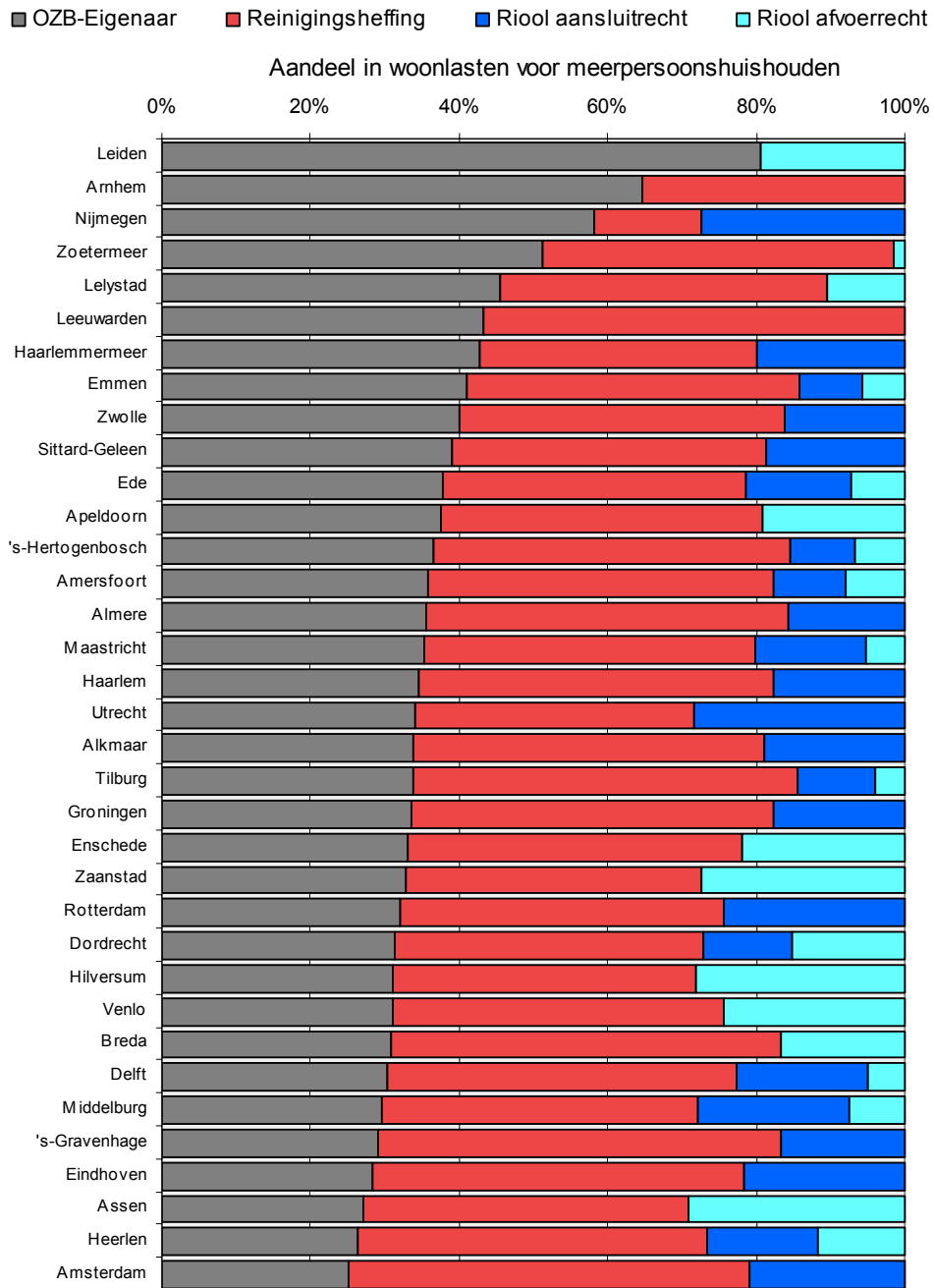

De woonlasten voor huurders met een minimuminkomen bedragen gemiddeld 2 euro (tabel 2). De woonlasten worden in de meeste grote gemeenten volledig kwijtgescholden. Soms zijn de woonlasten negatief, doordat de belasting wordt kwijtgescholden en een heffingskorting wordt uitbetaald. Alle onderzochte gemeenten hanteren bij de kwijtschelding de 100%-norm, maar niet altijd komt de gehele aanslag voor kwijtschelding in aanmerking.

SAMENSTELLING

De onroerendezaakbelasting neemt gemiddeld 36 (was 51) procent van de woonlasten in de grote gemeenten voor zijn rekening, de reinigingsheffingen 44 procent en het rioolrecht 20 procent. De verschillen tussen gemeenten zijn echter groot (figuur 6.2). Zo ontvangt Leiden de woonlasten voor 81 procent via de OZB, terwijl Amsterdam slechts 25 procent van de woonlasten via die belasting binnen krijgt.

Grafiek 6.2 De lokale belastingmix

BRUTO WOONLASTEN EN NETTO WOONBATEN

Bij de verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt rekening gehouden met de waarde van onroerende zaken in de gemeenten. Hoe hoger die waarde, hoe lager de uitkering. Daardoor moeten gemeenten met een relatief hoge waarde van onroerende zaken om een gelijkwaardig voorzieningenniveau te kunnen bieden doorgaans hogere OZB-opbrengsten genereren dan gemeenten met minder waardevol onroerend goed binnen hun grenzen. Een deel van de OZB-grondslag is als het ware genationaliseerd. Het gevolg is dat gemeenten met hoge (bruto) woonlasten niet altijd het meest overhouden van de door hen geheven belastingen. Het vergelijken van woonlasten tussen gemeenten is dus niet helemaal eerlijk.

Om hiervoor te corrigeren zijn de woonlasten opnieuw berekend, na aftrek van het per saldo-effect van de eigeninkomstenmaatstaf van de algemene uitkering. Dit zijn de netto woonlasten (zie tabel 1 en tabel 2 achterin dit overzicht). De berekeningswijze is anders dan die in de vorige edities van dit belastingoverzicht. Toen werd bij alle gemeenten een bedrag afgetrokken ter hoogte van de eigeninkomstenmaatstaf. De netto woonlasten lagen dus per definitie lager dan de bruto woonlasten. Nu wordt rekening gehouden met het feit dat de kortingen op basis van de eigeninkomstenmaatstaf weer terugvloeien in het gemeentefonds.⁶³

De netto woonlasten zijn lager dan de bruto woonlasten als de belastinggrondslag bovengemiddeld is (en de algemene uitkering dus lager); ze zijn hoger voor gemeenten met een lage belastinggrondslag (en dus een hogere uitkering).

Door de afschaffing van de OZB op het gebruik van woningen is het verschil tussen bruto en netto woonlasten kleiner geworden. De gemeente met de laagste bruto woonlasten, Leiden, heeft nu ook de laagste netto woonlasten (437 euro, tabel 2). De gemeente met de hoogste bruto woonlasten heeft eveneens de hoogste netto woonlasten (Heerlen, 700 euro).

6.3. Gemeentelijke woonlasten in het totaal aan woonlasten

Gemeentelijke woonlasten zijn bijkomende woonlasten, in de zin dat ze bovenop de kosten van de woning zelf (huur of rente- en onderhoudskosten) komen. Ze bestaan uit de kosten van enkele direct met wonen samenhangende voorzieningen (riolering, afvalverwijdering) en uit (een klein deel van) de kosten van activiteiten die op meer indirecte wijze bijdragen aan het woongenot (van wegenonderhoud tot bibliotheekexploitatie), en die via de OZB worden gefinancierd.

In deze paragraaf vergelijken we de gemeentelijke woonlasten (gemiddeld van alle gemeenten, niet alleen de grote) met enkele andere belangrijke bijkomende woonlasten, namelijk het eigenwoningforfait (voorheen huurwaardeforfait) in de inkomstenbelasting, waterschapsheffingen en de kosten van gas, elektriciteit en water. Die laatste kosten splitsen we uit in de netto kosten van energie en water zelf en de belasting hierop: energiebelasting (voorheen regulerende energiebelasting), belasting op grondwater, belasting op leidingwater en BTW.⁶⁴ Cijfers voor 2006 zijn nog niet voorhanden. We laten wel alvast de OZB op het

⁶³ Voor de berekeningswijze zie de verantwoording achterin dit belastingoverzicht.

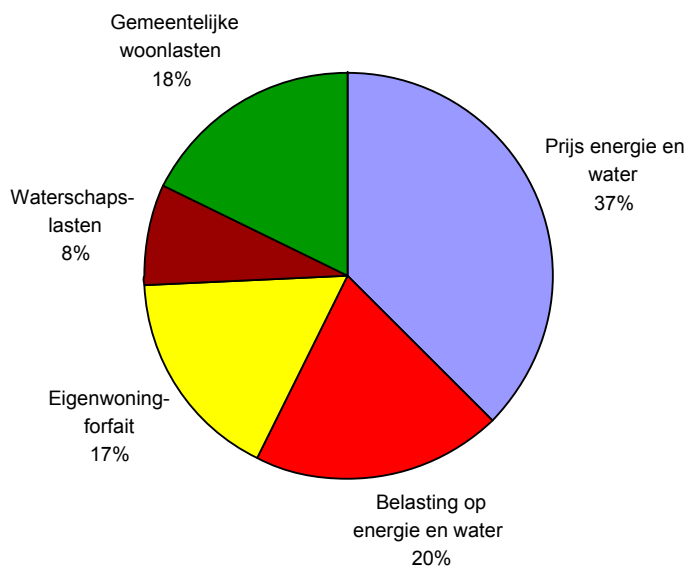
⁶⁴ Er zijn natuurlijk altijd meer bijkomende woonlasten te bedenken, zoals bijvoorbeeld verzekeringen.

gebruik van woningen buiten beschouwing. Bij elkaar gaat het om 2.979 euro per huishouden in 2005.

Figuur 6.3 laat zien dat het aandeel van de gemeentelijke woonlasten in deze bijkomende woonlasten niet meer dan 18 procent bedraagt.⁶⁵ De grootste kostenpost bestaat uit de prijs van energie en water (37 procent). De daarover betaalde belasting neemt 20 procent van de woonlasten in beslag, het eigenwoningforfait 17 procent en de waterschapsheffingen (ingezetenenheffing, omslag gebouwd en wvo) 8 procent.

Het bedrag dat gemiddeld wordt betaald aan belastingen op energie en water is in de laatste jaren aanzienlijk gestegen (79 procent van 1998 tot 2005, gecorrigeerd voor inflatie). Dit is het gevolg van de keuze het belastingstelsel te “vergroenen”. De netto kosten van energie en water fluctueren zonder een duidelijke trend te vertonen.⁶⁶ Het eigenwoningforfait is bij een modaal inkomen in 2001 gedaald doordat het marginale belastingtarief voor die inkomensgroep toen is verlaagd. De gemeentelijke woonlasten vertonen geen duidelijke trend, zij het dat de stijging de laatste twee jaar kleiner is dan daarvoor.

Figuur 6.3
Woonlasten voor gemiddeld meerpersoonshuishouden, 2005
(exclusief OZB gebruiker)

⁶⁵ Uitgangspunten: eigen (tussen)woning met in de gemeente geldende gemiddelde woningwaarde, cv op gas, drie personen, modaal inkomen, gemiddeld energie en waterverbruik, gemiddelde energie- en watertarieven. Eigen berekening op basis van gegevens van het CBS, NIBUD, het ministerie van Financiën, VEWIN, NIPO en COELO.

⁶⁶ Zie M.A. Allers en C. Hoeben, *Achtergronden van tariefstijgingen van gemeentelijke belastingen*, COELO-rapport 04-04, Groningen, 2004, blz. 10.

7. Verantwoording

Bij de berekeningen die ten grondslag liggen aan de gegevens in dit Belastingoverzicht moesten op verschillende plaatsen uitgangspunten worden gekozen. Deze worden hieronder kort toegelicht.

GEMIDDELDEN

Amsterdam kent binnen haar grenzen verschillende tarieven voor de reinigingsheffing (afvalstoffenheffing of reinigingsrecht). In dit overzicht zijn voor deze gemeenten gewogen gemiddelden gebruikt.

Waar in dit overzicht sprake is van gemiddelden gaat het om naar inwonertal gewogen gemiddelden. Waar nultarieven voorkomen, zoals bij het rioolrecht, zijn de “nullen” in de berekening van de gemiddelden meegenomen.

UITGANGSPUNTEN WATERVERBRUIK EN AFVALAANBOD

Daar waar tarieven aan waterverbruik (rioolrecht) of afvalaanbod (reinigingsheffing) zijn gerelateerd zijn veronderstellingen gemaakt om te komen tot jaarbedragen per huishouden. Hiervoor is zoveel mogelijk aangesloten bij landelijke gemiddelden. Het afvalaanbod wordt echter gecorrigeerd voor de invloed van diftar op het afvalaanbod.

Huishoudens in gemeenten waar afval per kilo, vuilniszak of lediging wordt betaald (diftar) bieden over het algemeen minder afval aan dan huishoudens in andere plaatsen. Uit recent wetenschappelijk onderzoek zijn vuistregels af te leiden over het afvalaanbodverminderende effect van de verschillende diftarsystemen.⁶⁷ Betalen per kilo of per zak blijkt vijftig procent minder restafval op te leveren en zestig procent minder gft-afval dan een betalingswijze die los staat van de hoeveelheid aangeboden afval. Betalen per containerlediging levert vijftwintig procent minder restafval op en vijfendertig procent minder gft-afval. Een tarief dat samenhangt met de inhoud van de container, maar niet met het aantal ledigingen, heeft een verwaarloosbaar klein effect op het afvalaanbod.

Het CBS houdt bij hoeveel huishoudelijk afval de gemiddelde Nederlander jaarlijks produceert. Gecombineerd met aannames omtrent het soortelijk gewicht van afval⁶⁸ is op grond van bovenstaande gegevens voor de diverse tariefsystemen te berekenen van hoeveel zakken, ledigingen of kilo's moet worden uitgegaan om bedragen per huishouden te berekenen.⁶⁹

⁶⁷ E. Dijkgraaf en R. Gradus (2004), *Cost savings in unit-based pricing of household waste*, *Resource and Energy Economics*, 26, 353-371.

⁶⁸ Precieze cijfers hieromtrent zijn niet beschikbaar. Wij gaan er van uit dat één kilo afval in een zak zeven (restafval) of 6 (gft-afval) liter inneemt en in een bak respectievelijk zes (restafval) of vijf (gft-afval) liter. De achterliggende gedachte hierbij is dat afval in een bak verder kan worden gecompriemd dan in een zak, omdat een zak gemakkelijker scheurt.

⁶⁹ We gaan er verder van uit dat zakken en bakken vol worden aangeboden, en dat een meerpersoonshuishouden bestaat uit drie personen.

Diftar heeft bij het rioolrecht veel minder invloed dan bij de reinigingsheffing (zie paragraaf 4.4). Wij houden er daarom geen rekening mee. Waar van toepassing is voor een éénpersoonshuishouden uitgegaan van een waterverbruik van 50 m³ en voor een meerpersoonshuishouden van drie personen en een waterverbruik van 150 m³. Waar tot een verbruik van 250 m³ hetzelfde tarief van toepassing is, spreken we van een vastrecht.

OZB

De OZB-aanslag per huishouden is berekend door uit te gaan van de in de betreffende gemeente gevonden gemiddelde WOZ-waarde. Die waarde wordt gedeeld door 2.500 euro (voorheen 2.268 euro) en vermenigvuldigd met het relevante tarief.

Deze methode wijkt enigszins af van de berekening van de aanslag voor een bestaand pand. Bij een werkelijk bestaand pand wordt de WOZ-waarde gedeeld door 2.500 euro en vervolgens naar beneden afgerond. Dit aantal gehele eenheden wordt met het tarief vermenigvuldigd om het te betalen bedrag te berekenen. Als dezelfde werkwijze wordt gehanteerd bij een gemiddelde woningwaarde, wordt zowel bij een aantal eenheden van 50,01 als van 50,99 naar beneden afgerond. Dit lijkt niet juist, omdat het niet om een feitelijk pand gaat, maar om een gemiddelde, dat aangeeft hoe hoog het niveau in die gemeente is. Hoe dit gemiddelde precies wordt afgerond is dan van het toeval afhankelijk. In het zojuist gegeven voorbeeld zou afronding een waardeverschil van twee procent verbloemen.

Gevolg van de gekozen methode is dat de gemiddelde OZB-aanslag enkele euro's hoger uitkomt dan bij afronden. Het voordeel van de betere vergelijkbaarheid weegt hier wat ons betreft tegen op.

GESTANDAARDISEERD TARIEF OZB

Gemeenten met duur onroerend goed kunnen met relatief lage tarieven een hoge OZB-opbrengst bereiken. Verschillen in belastingcapaciteit worden daarom gecompenseerd via het verdeelsysteem van het gemeentefonds. De gemeentelijke belastingcapaciteit wordt slechts *gedeeltelijk* verevend. De eigeninkomstenmaatstaf wordt berekend op basis van 70 procent van de waarde van niet-woningen en 80 procent van de waarde van woningen.⁷⁰ Doordat niet volledig wordt verevend kunnen gemeenten met bovengemiddelde waarden van onroerende zaken bij een bepaald OZB-tarief over meer algemene middelen beschikken dan gemeenten waar onroerende zaken minder waard zijn.⁷¹ Gemeenten met een lage waarde van onroerende zaken kennen dan ook relatief hoge OZB-tarieven. Om de hoogte van de OZB-tarieven toch te kunnen vergelijken zijn *gestandaardiseerde* tarieven berekend. Dit zijn de tarieven die de gemeenten bij gelijke opbrengst zouden heffen wanneer ze een gemiddelde belastingcapaciteit hadden gehad (of wanneer de belastingcapaciteit niet gedeeltelijk maar geheel zou worden verevend). Twee gemeenten met hetzelfde gestandaardiseerde tarief

⁷⁰ Hiernaast omvat de eigeninkomstenmaatstaf nog een bedrag per woonruimte, maar dat is voor deze discussie niet zo belangrijk.

⁷¹ Zie M.A. Allers, Maximering OZB-tarieven benadeelt gemeenten met lage belastingcapaciteit, *B&G*, december 2005, 5-8.

hebben per saldo (dus rekening houdend met de eigeninkomstenmaatstaf) dezelfde OZB-opbrengst per inwoner.

NETTO WOONLASTEN

Met behulp van gestandaardiseerde tarieven kan de hoogte van de OZB in verschillende gemeenten worden vergeleken vanuit het perspectief van de gemeente (wat houdt de gemeente er uiteindelijk aan over, mede gezien de eigeninkomstenmaatstaf). Om de hoogte van de woonlasten vanuit dit zelfde gezichtspunt te kunnen vergelijken gebruiken we de netto woonlasten. Hierbij gaat het er om dat de (bruto) woonlasten hoog zijn in gemeenten met dure woningen, omdat die gemeenten een lagere algemene uitkering ontvangen. Wij compenseren daarom de hoogte van de woonlasten voor de invloed van de eigeninkomstenmaatstaf.

De zo berekende netto woonlasten geven weer wat de gemeente per saldo – dus na rekening te houden met de verevening van belastinggrondslag – overhoudt aan de belastingheffing. De berekening van de netto woonlasten verschilt overigens met die in eerdere edities van dit belastingoverzicht.⁷² De netto woonlasten zijn nu gedefinieerd als de woonlasten die er zouden zijn als de belastingcapaciteit niet zou worden verevend. De extra OZB-opbrengst die gemeenten met dure woningen nu nodig hebben om de lagere algemene uitkering te compenseren is van de bruto woonlasten afgetrokken. Bij gemeenten met lage woningwaarden is het profijt van de verevening bij de bruto woonlasten opgeteld.

⁷² Van de (bruto) woonlasten werd tot nu toe de korting op de algemene uitkering afgetrokken. Deze korting werd berekend als 80% van de gemiddelde woningwaarde in de gemeente (gedeeld door 2.268 euro) vermenigvuldigd met het rekkentarieff. De netto woonlasten lagen daardoor altijd onder de bruto woonlasten. Er werd geen rekening gehouden met het feit dat de “kortingen” van de eigeninkomstenmaatstaf weer terugvloeien in het gemeentefonds. Daarmee houden we nu wel rekening. De netto woonlasten kunnen dus zowel hoger als lager liggen dan de bruto woonlasten.

Tabellen en figuren

Tabellen

- Tabel 1 Woonlasten 2005
- Tabel 2 Woonlasten 2006
- Tabel 3 Algemene gegevens
- Tabel 4 OZB woningen
- Tabel 5 OZB niet-woningen
- Tabel 6 Totale OZB-opbrengst
- Tabel 7 Tariefdifferentiatie OZB
- Tabel 8 Reinigingsheffing huishoudens
- Tabel 9 Rioolrecht
- Tabel 10 Secretarieleges

Figuren

- Figuur 1 Woonlasten 2006
- Figuur 2 Mutatie woonlasten 2005-2006

Toelichting

De getallen in de tabellen staan tegen een gekleurde achtergrond. Per kolom is ongeveer één derde blauw, één derde grijs en één derde rood. Hierdoor is in één oogopslag te zien welke waarden relatief laag of hoog zijn. De getallen zijn als het ware op volgorde gezet en in drie gelijke delen gehakt, die elk een kleur kregen. In enkele gevallen levert deze methode geen drie maar twee kleuren op: dit is het geval als één bepaalde waarde sterk overheerst.

Witte vlekken in de tabellen geven aan dat de desbetreffende gemeente het gevraagde niet heeft aangeleverd.

Tabel 1 Woonlasten 2005

Meerpersoonshuishouders in woning met gemiddelde waarde (euro)

	OZB-Eigenaar	OZB-Gebruiker	Reinigingsheffing	Rioolrecht	Heffingskorting	minimuminkomen ²	Woonlasten ¹	Woonlasten
Alkmaar	161,68	129,50	227,64	90,56			609,38	0,00
Almere	203,33	162,99	276,84	89,74			732,90	0,00
Amersfoort	269,86	216,08	240,72	0,00			726,66	0,00
Amsterdam	129,89	104,45	277,50	107,49			619,33	0,00
Apeldoorn	211,47	169,95	240,05	73,39	6,00		688,85	-6,00
Arnhem	308,89	247,41	162,96	0,00			719,26	0,00
Assen	157,05	125,64	278,16	171,24			732,09	0,00
Breda	177,39	142,48	299,76	94,92			714,55	0,00
Delft	186,56	149,68	307,15	140,31			783,70	0,00
Dordrecht	169,75	135,80	224,76	146,53			676,84	0,00
Ede	235,98	189,42	285,48	129,96			840,84	0,00
Eindhoven	160,49	128,75	265,00	122,00			676,24	0,00
Emmen	263,39	211,11	272,76	33,35			780,61	0,00
Enschede	213,72	173,81	290,40	140,28	61,30		756,91	104,42
Groningen	199,07	159,26	279,12	101,65			739,10	122,88
Haarlem	186,17	149,49	265,52	95,15			696,33	0,00
Haarlemmermeer	234,74	188,86	205,82	109,00	45,38		693,04	-45,38
Heerlen	172,53	138,14	296,16	169,32			776,15	0,00
Hilversum	204,48	164,02	281,35	181,32			831,17	0,00
Leeuwarden	223,62	179,28	296,00	0,00			698,90	0,00
Leiden	342,22	341,35	0,00	0,00			683,57	0,00
Lelystad	281,48	225,19	269,04	0,00			775,71	0,00
Maastricht	200,79	161,11	239,19	115,08			716,17	13,91
Middelburg	152,13	121,98	222,37	144,00			640,48	0,00
Nijmegen	363,40	290,90	41,20	75,65			771,15	0,00
Rotterdam	179,02	143,57	226,92	124,35			673,86	0,00
's-Gravenhage	147,85	118,57	274,92	83,98			625,32	0,00
's-Hertogenbosch	202,84	163,61	265,20	90,16			721,81	0,00
Sittard-Geleen	193,66	155,37	247,85	108,20			705,08	0,00
Tilburg	159,88	127,90	258,30	79,82			625,90	0,00
Utrecht	200,91	161,38	183,48	157,67			703,44	0,00
Venlo	205,66	165,08	267,98	162,00			800,72	0,00
Zaanstad	198,89	159,43	233,88	160,88			753,08	0,00
Zoetermeer	286,11	229,22	269,04	0,00			784,37	0,00
Zwolle	218,24	177,67	243,69	87,15			726,75	0,00
Laagste	130	104	0	0	6	609	-45	
Gemiddelde	197	158	241	107	37	700	8	
Hoogste	363	341	307	181	61	841	123	

¹ Woonlasten zijn berekend als de som van OZB, rioolrecht en reinigingsheffing, minus heffingskorting.

² Woonlasten na kwijtschelding; huurwoning.

Bedragen kunnen afwijken van die in het Belastingoverzicht 2005. Vorig jaar zijn andere gegevens voor de gemiddelde woningwaarde gebruikt (die voor 2005 waren nog niet beschikbaar). Verder ontbrak Sittard-Geleen vorig jaar in het overzicht en heeft Den Haag de OZB-tarieven voor 2005 in november van dat jaar verlaagd.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 2 Woonlasten 2006

Meerpersoonshuishouders in woning met gemiddelde waarde (euro)

	OZB-Eigenaar	OZB-Gebruiker	Reinigingsheffing	Rioolrecht	Heffingskorting	Woonlasten ¹	minimuminkomen ²	Woonlasten ³
Alkmaar	164,47	0,00	231,00	91,92		487,39	494,03	0,00
Almere	207,16	0,00	283,80	91,98		582,94	609,10	0,00
Amersfoort	220,85	0,00	288,12	109,57		618,54	606,74	0,00
Amsterdam	131,84	0,00	283,63	110,19		525,66	500,11	0,00
Apeldoorn	215,50	0,00	247,40	110,38		573,28	561,29	0,00
Arnhem	312,48	0,00	171,24	0,00		483,72	500,47	0,00
Assen	160,02	0,00	258,24	171,24		589,50	648,68	0,00
Breda	180,62	0,00	305,76	96,84		583,22	565,48	0,00
Delft	192,21	0,00	298,40	143,47		634,08	648,48	0,00
Dordrecht	172,48	0,00	228,12	148,69		549,29	574,43	0,00
Ede	239,04	0,00	259,20	135,72		633,96	624,91	0,00
Eindhoven	164,00	0,00	289,00	125,00		578,00	571,77	0,00
Emmen	249,89	0,00	273,28	85,73		608,90	664,04	0,00
Enschede	213,74	0,00	290,40	141,72		645,86	687,78	103,44
Groningen	204,85	0,00	298,68	107,35		610,88	646,52	167,28
Haarlem	192,19	0,00	265,52	98,00		555,71	534,26	0,00
Haarlemmermeer	235,22	0,00	205,82	109,00	45,38	504,66	482,48	-45,38
Heerlen	175,76	0,00	310,92	177,60		664,28	699,59	0,00
Hilversum	208,32	0,00	273,12	187,20	79,41	589,23	540,54	-79,41
Leeuwarden	228,12	0,00	300,00	0,00		528,12	609,49	0,00
Leiden	348,48	0,00	0,00	84,00		432,48	437,26	0,00
Lelystad	284,93	0,00	273,69	66,00		624,62	657,25	0,00
Maastricht	203,04	0,00	257,00	116,52		576,56	580,76	29,02
Middelburg	155,04	0,00	222,37	146,51		523,92	552,61	0,00
Nijmegen	370,27	0,00	91,01	174,58		635,86	631,14	17,31
Rotterdam	170,98	0,00	232,82	130,86	35,00	499,66	526,79	-35,00
's-Gravenhage	148,07	0,00	277,56	84,82		510,45	518,27	0,00
's-Hertogenbosch	203,11	0,00	265,80	85,92		554,83	538,87	0,00
Sittard-Geleen	234,47	0,00	254,42	112,00		600,89	619,68	0,80
Tilburg	168,56	0,00	259,79	71,72		500,07	522,12	0,00
Utrecht	203,50	0,00	225,36	169,91		598,77	612,40	0,00
Venlo	208,42	0,00	298,32	163,68	68,00	602,42	631,91	-68,00
Zaanstad	202,63	0,00	244,68	168,60		615,91	628,77	0,00
Zoetermeer	291,72	0,00	269,00	7,80		568,52	580,32	0,00
Zwolle	222,27	0,00	243,69	89,76		555,72	564,31	0,00
Laagste	132	0	0	0	35	432	437	-79
Hoogste	370	0	311	187	79	664	700	167
Gemiddelde	198	0	254	112	44	557	564	2
<i>Mutatie gemiddelde</i>	<i>0,6%</i>	<i>-100,0%</i>	<i>3,6%</i>	<i>12,3%</i>	<i>18,5%</i>	<i>-20,2%</i>		<i>-61,8%</i>
<i>Idem, excl. effect afschaffing OZB gebruiker woning</i>						<i>3,4%</i>		<i>-61,8%</i>

De woonlasten zijn gebaseerd op de gemiddelde woningwaarde in 2005.

¹ Woonlasten zijn berekend als de som van OZB, rioolrecht en reinigingsheffing, minus een eventuele heffingskorting.

² Woonlasten gecorrigeerd voor de eigeninkomstenmaatstaf van het gemeentefonds (zie paragraaf *). Deze definitie wijkt af van de definitie die in eerdere belastingoverzichten is gehanteerd.

³ Woonlasten na kwietschelding; huurwoning.

Legenda:

Relatief hoog

Rond de mediaan

Relatief laag

Tabel 3 Algemene gegevens

	Inwoners	Aantal woningen	Aantal niet-woningen ¹	Gemiddelde woningwaarde ²
Alkmaar	94.800	44.800	4.500	178.000
Almere	178.373	70.878	5.420	183.000
Amersfoort	134.904	61.000	5.350	214.000
Amsterdam	742.951	392.373	46.153	206.000
Apeldoorn	156.000	62.500	11.128	219.000
Arnhem	142.000	67.597	5.437	168.000
Assen	63.400	28.000	2.250	137.000
Breda	169.000	81.500	7.600	214.000
Delft	97.000	43.873	3.172	164.000
Dordrecht	119.000	56.750	6.150	154.000
Ede	105.000	42.729	5.070	240.000
Eindhoven	210.000	95.200	8.760	200.000
Emmen	108.500	48.172	4.840	152.000
Enschede	154.140	66.650	10.750	146.000
Groningen	181.747	88.400	14.200	129.000
Haarlem	147.000	68.600	6.820	208.000
Haarlemmermeer	135.000	60.000	8.000	242.000
Heerlen	92.500	47.570	4.469	130.000
Hilversum	83.682	40.684	6.087	248.000
Leeuwarden	95.000	44.000	4.800	107.000
Leiden	118.598	53.588	5.013	198.000
Lelystad	71.250	30.077	3.161	168.000
Maastricht	121.000	59.900	6.954	180.000
Middelburg	46.000	22.854	2.682	152.000
Nijmegen	158.215	73.867	6.442	203.000
Rotterdam	600.000	300.000	25.000	134.000
's-Gravenhage	481.100	240.928	19.791	166.000
's-Hertogenbosch	134.705	61.489	5.938	217.000
Sittard-Geleen	97.000	43.916	4.067	167.000
Tilburg	200.137	93.185	8.096	196.000
Utrecht	281.500	126.000	10.500	183.000
Venlo	92.300	42.935	5.206	156.000
Zaanstad	140.071	65.805	6.040	179.000
Zoetermeer	117.000	49.816	5.000	187.000
Zwolle	113.100	51.640	5.125	184.000
Laagste	46.000	22.854	2.250	107.000
Gemiddelde³	170.914	80.779	8.285	180.427
Hoogste	742.951	392.373	46.153	248.000

¹ Niet-woningen zijn voornamelijk bedrijfspanden, maar ook bijvoorbeeld verzorgingstehuizen en boerderijen.

² De gemiddelde woningwaarde in 2005 (bron: CBS).

³ De gemiddelden voor inwoners, aantal woningen en aantal niet-woningen zijn niet gewogen.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 4 OZB woningen

	Waarde woningen (miljoenen euro's) ¹	Mutatie tarief eigenaar ²	Gestandaardiseerd tarief eigenaar ³	Bruto opbrengst (duizenden euro's)	Aantal woningen
			t.o.v. 2005		
Alkmaar	44.800	7.536	2,31	1,7%	7.096
Almere	70.878	12.385	2,83	1,9%	14.600
Amersfoort	61.000	12.165	2,58	-18,2%	12.422
Amsterdam	392.373	74.040	1,60	1,5%	50.745
Apeldoorn	62.500	14.065	2,46	1,9%	13.971
Arnhem	67.597	10.494	4,65	1,2%	20.590
Assen	28.000	3.380	2,92	1,9%	4.889
Breda	81.500	15.759	2,11	1,8%	21.871
Delft	43.873	7.154	2,93	3,0%	8.648
Dordrecht	56.750	8.258	2,80	1,6%	8.481
Ede	42.729	9.370	2,49	1,3%	9.489
Eindhoven	95.200	18.193	2,05	2,2%	14.944
Emmen	48.172	6.205	4,11	-5,1%	11.367
Enschede	66.650	9.403	3,66	0,0%	14.223
Groningen	88.400	11.164	3,97	2,9%	17.039
Haarlem	68.600	14.173	2,31	3,2%	12.592
Haarlemmermeer	60.000	12.519	2,43	0,2%	14.636
Heerlen	47.570	5.746	3,38	1,9%	7.778
Hilversum	40.684	9.379	2,10	1,9%	7.927
Leeuwarden	44.000	3.886	5,33	2,0%	8.017
Leiden	53.588	9.634	4,40	1,8%	17.671
Lelystad	30.077	4.750	4,24	1,2%	8.034
Maastricht	59.900	9.879	2,82	1,1%	23.235
Middelburg	22.854	3.138	2,55	1,9%	3.336
Nijmegen	73.867	13.664	4,56	1,9%	23.952
Rotterdam	300.000	39.643	3,19	-4,5%	49.300
's-Gravenhage	240.928	37.293	2,23	0,2%	38.336
's-Hertogenbosch	61.489	12.397	2,34	0,1%	11.901
Sittard-Geleen	43.916	7.103	3,51	21,1%	9.874
Tilburg	93.185	14.570	2,15	5,4%	14.005
Utrecht	126.000	21.045	2,78	1,3%	25.972
Venlo	42.935	6.218	3,34	1,3%	8.600
Zaanstad	65.805	10.723	2,83	1,9%	21.660
Zoetermeer	49.816	8.973	3,90	2,0%	14.700
Zwolle	51.640	8.844	3,02	1,8%	10.711
Laagste	22.854	3.138	1,60	-18,2%	3.336
Gemiddelde	144.544	24.116	2,83	0,8%	24.594
Hoogste	392.373	74.040	5,33	21,1%	50.745

1 Cijfers 2005 (bron: CBS).

² Tarief per eenheid van 2.500 euro waarde.

³ Tarief bij gemiddelde belastingcapaciteit. Zie blz 34.

's Gravenhage, 's Hertogenbosch en Haarlemmermeer hebben het tarief niet veranderd, maar door afronding na omrekening naar eenheden van 2.500 euro zijn kleine mutaties ontstaan.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 5 OZB niet-woningen

Aantal niet-woningen (duizenden)	Waarde niet-woningen (miljoenen euro's) ¹	Tarief eigenaar ²	Tarief gebruiker ²	Tariefmutatie t.o.v. 2005 eigenaar plus gebruiker ³	Gestandaardiseerd tarief euro's	Bruto opbrengst (duizenden euro's)	
Alkmaar	4.500	2.789	4,49	3,59	1,5%	8,53	9.135
Almere	5.420	2.268	5,08	4,08	2,0%	8,08	9.800
Amersfoort	5.350	2.974	5,21	4,26	-19,1%	9,52	11.791
Amsterdam	46.153	23.927	4,10	3,28	1,3%	7,93	84.417
Apeldoorn	11.128	3.621	5,28	4,24	1,8%	9,65	14.800
Arnhem	5.437	2.840	6,72	5,38	-0,3%	11,99	16.852
Assen	2.250	1.061	5,17	4,14	2,0%	8,87	4.654
Breda	7.600	4.314	3,44	2,75	1,9%	6,46	11.385
Delft	3.172	2.287	5,36	4,29	3,2%	9,83	7.932
Dordrecht	6.150	2.620	4,97	3,98	1,4%	8,99	8.057
Ede	5.070	1.842	4,07	3,26	1,4%	6,94	6.502
Eindhoven	8.760	6.549	4,13	3,30	2,0%	7,95	20.655
Emmen	4.840	1.076	5,99	4,79	-4,9%	8,86	7.323
Enschede	10.750	1.894	7,35	6,05	0,0%	12,18	16.016
Groningen	14.200	4.791	7,89	6,32	2,9%	14,53	25.725
Haarlem	6.820	3.306	3,90	3,13	2,0%	7,10	9.067
Haarlemmermeer	8.000	7.232	4,77	3,82	-0,1%	9,59	25.472
Heerlen	4.469	1.763	4,98	3,99	2,0%	8,76	7.414
Hilversum	6.087	2.534	3,30	2,65	1,8%	6,43	6.586
Leeuwarden	4.800	1.615	9,91	7,94	2,1%	17,49	11.222
Leiden	5.013	2.504	8,26	8,25	0,5%	16,49	16.998
Lelystad	3.161	991	7,15	5,72	1,4%	11,99	8.840
Maastricht	6.954	2.827	4,83	3,87	1,2%	8,83	8.011
Middelburg	2.682	879	4,72	3,79	2,0%	8,29	2.956
Nijmegen	6.442	3.639	9,66	7,74	-5,0%	17,51	23.846
Rotterdam	25.000	27.286	6,70	5,37	0,0%	12,95	110.400
's-Gravenhage	19.791	11.008	4,91	3,92	0,0%	8,96	54.448
's-Hertogenbosch	5.938	3.520	5,28	4,23	0,0%	9,81	16.116
Sittard-Geleen	4.067	2.888	8,28	6,62	21,0%	15,36	17.256
Tilburg	8.096	3.775	3,88	3,10	2,0%	6,77	13.625
Utrecht	10.500	8.277	4,95	3,98	1,4%	9,40	36.580
Venlo	5.206	2.389	5,38	4,32	1,3%	9,98	9.558
Zaanstad	6.040	2.810	5,63	4,51	2,0%	10,03	10.747
Zoetermeer	5.000	2.158	6,73	5,40	2,0%	11,88	11.300
Zwolle	5.125	3.251	5,71	4,59	2,0%	10,73	11.940
Laagste	2.250	879	3,30	2,65	-19,1%	6,43	2.956
Gemiddelde	14.638	9.036	5,50	4,44	0,8%	10,10	36.358
Hoogste	46.153	27.286	9,91	8,25	21,0%	17,51	110.400

1 Cijfers 2005 (bron: CBS).

2 Tarief per eenheid van 2.500 euro waarde.

3 Tarief bij gemiddelde belastingcapaciteit. Zie blz. 34.

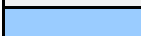
Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 6 Totale OZB-opbrengst (duizenden euro's)

	Netto-opbrengst per inwoner (euro's)		Totale netto-opbrengst (duizenden euro's)	
	Bruto-opbrengst niet-woningen	Bruto-opbrengst woningen	Bruto-opbrengst niet-woningen	Bruto-opbrengst woningen
Alkmaar	7.096	9.135	15.901	168
Almere	14.600	9.800	23.700	133
Amersfoort	12.422	11.791	24.000	178
Amsterdam	50.745	84.417	132.473	178
Apeldoorn	13.971	14.800	28.709	184
Arnhem	20.590	16.852	37.442	264
Assen	4.889	4.654	9.356	148
Breda	21.871	11.385	32.987	195
Delft	8.648	7.932	16.373	169
Dordrecht	8.481	8.057	16.537	139
Ede	9.489	6.502	15.772	150
Eindhoven	14.944	20.655	34.175	163
Emmen	11.367	7.323	18.449	170
Enschede	14.223	16.016	30.189	196
Groningen	17.039	25.725	40.521	223
Haarlem	12.592	9.067	21.644	147
Haarlemmermeer	14.636	25.472	39.858	295
Heerlen	7.778	7.414	15.124	163
Hilversum	7.927	6.586	13.950	167
Leeuwarden	8.017	11.222	18.972	200
Leiden	17.671	16.998	34.557	291
Lelystad	8.034	8.840	16.773	235
Maastricht	23.235	8.011	31.538	261
Middelburg	3.336	2.956	6.092	132
Nijmegen	23.952	23.846	46.392	293
Rotterdam	49.300	110.400	157.750	263
's-Gravenhage	38.336	54.448	79.268	165
's-Hertogenbosch	11.901	16.116	26.907	200
Sittard-Geleen	9.874	17.256	26.693	275
Tilburg	14.005	13.625	27.371	137
Utrecht	25.972	36.580	57.473	204
Venlo	8.600	9.558	17.986	195
Zaanstad	21.660	10.747	30.865	220
Zoetermeer	14.700	11.300	25.700	220
Zwolle	10.711	11.940	22.071	195
Laagste	3.336	2.956	6.092	132
Gemiddelde	24.594	36.358	58.771	200
Hoogste	50.745	110.400	157.750	295

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 7 Tariefdifferentiatie en maximering OZB

	Tariefdifferentiatie		Benutting belastingcapaciteit		
	Eigenaar: verhouding niet- woning/woning	Niet-woningen: verhouding eigenaar/ gebruiker	Eigenaar woning	Eigenaar niet- woning	Gebruiker niet- woning
Alkmaar	194%	125%	95%	100%	99%
Almere	180%	125%	100%	100%	100%
Amersfoort	202%	122%	80%	79%	80%
Amsterdam	256%	125%	66%	99%	99%
Apeldoorn	215%	125%	100%	100%	100%
Arnhem	145%	125%	99%	98%	98%
Assen	177%	125%	100%	100%	100%
Breda	163%	125%	87%	100%	100%
Delft	183%	125%	101%	101%	101%
Dordrecht	178%	125%	100%	99%	99%
Ede	163%	125%	99%	99%	99%
Eindhoven	201%	125%	84%	100%	100%
Emmen	146%	125%	93%	93%	93%
Enschede	201%	121%	98%	98%	98%
Groningen	199%	125%	101%	101%	101%
Haarlem	169%	125%	95%	100%	100%
Haarlemmermeer	196%	125%	98%	98%	98%
Heerlen	147%	125%	100%	100%	100%
Hilversum	157%	125%	86%	100%	100%
Leeuwarden	186%	125%	100%	120%	119%
Leiden	188%	100%	100%	100%	124%
Lelystad	169%	125%	99%	99%	99%
Maastricht	171%	125%	99%	99%	99%
Middelburg	185%	125%	100%	100%	100%
Nijmegen	212%	125%	100%	117%	116%
Rotterdam	210%	125%	94%	98%	98%
's-Gravenhage	220%	125%	92%	94%	94%
's-Hertogenbosch	226%	125%	96%	98%	98%
Sittard-Geleen	236%	125%	119%	119%	118%
Tilburg	180%	125%	88%	100%	100%
Utrecht	178%	124%	99%	99%	99%
Venlo	161%	125%	99%	99%	99%
Zaanstad	199%	125%	100%	100%	100%
Zoetermeer	173%	125%	100%	100%	100%
Zwolle	189%	124%	100%	100%	100%
Laagste	145%	100%	66%	79%	80%
Gemiddelde	199%	124%	92%	99%	100%
Hoogste	256%	125%	119%	120%	124%

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 8 Reinigingsheffing huishoudens

Gemeente	Tariefsysteem	Mutatie tarief huishoudens t.o.v. 2005		Bruto opbrengst (duizenden euro's)		Tarief meerpersoonshuishouden bij kostendekking ¹		
		Tarief éénpersoonshuishouden	Tarief meerpersoonshuishouden	Bruto opbrengst per woonruimte	Kostendekking	Tarief meerpersoonshuishouden	Kostendekking	
Alkmaar	Huishoudensomvang	147,36	231,00	1,5%	8.442	188	99,5%	232,16
Almere	Vastrecht	283,80	283,80	2,5%	19.490	275	100,0%	283,80
Amersfoort	Huishoudensomvang	216,24	288,12	19,7%	14.668	240	100,0%	288,12
Amsterdam	Huishoudensomvang	217,31	283,63	2,2%	87.386	223	100,0%	283,63
Apeldoorn	Bakinhoud en ledigingen	161,03	247,40	3,1%	15.637	250	100,0%	247,40
Arnhem	Huishoudensomvang	127,20	171,24	5,1%	9.505	141	50,0%	342,48
Assen	Huishoudensomvang	185,28	258,24	-7,2%	6.515	233	100,0%	258,24
Breda	Huishoudensomvang	256,44	305,76	2,0%	21.187	260	99,2%	308,29
Delft	Huishoudensomvang	190,63	298,40	-2,8%	9.603	219	100,0%	298,40
Dordrecht	Vastrecht	228,12	228,12	1,5%	11.801	208	100,0%	228,12
Ede	Huishoudensomvang	213,60	259,20	-9,2%	10.971	257	100,0%	259,20
Eindhoven	Huishoudensomvang	168,00	289,00	9,1%	22.069	232	100,0%	289,00
Emmen	Huishoudensomvang	239,32	273,28	0,2%	11.727	243	100,0%	273,28
Enschede	Huishoudensomvang	256,44	290,40	0,0%	17.958	269	100,0%	290,40
Groningen	Huishoudensomvang	278,76	298,68	7,0%	22.861	259	100,0%	298,68
Haarlem	Huishoudensomvang	159,90	265,52	0,0%	15.555	227	100,0%	265,52
Haarlemmermeer	Naar bakinhoud	187,22	205,82	0,0%	11.930	199	100,0%	205,82
Heerlen	Huishoudensomvang	210,00	310,92	5,0%	11.721	246	92,0%	338,07
Hilversum	Huishoudensomvang	164,76	273,12	-2,9%	8.071	198	100,0%	273,12
Leeuwarden	Huishoudensomvang	262,00	300,00	1,4%	12.478	284	100,0%	300,00
Leiden	Geen heffing	0,00	0,00	0,0%	nb	nb	0,0%	nb
Lelystad	Huishoudensomvang	231,58	273,69	1,7%	7.508	250	100,0%	273,69
Maastricht	Aantal zakken	209,88	257,00	7,4%	12.500	209	100,0%	257,00
Middelburg	Naar bakinhoud	222,37	222,37	0,0%	4.813	211	100,0%	222,37
Nijmegen	Aantal zakken en huishou	53,30	91,01	120,9%	5.200	70	32,5%	280,03
Rotterdam	Vastrecht	232,82	232,82	2,6%	64.000	213	100,0%	232,82
's-Gravenhage	Huishoudensomvang	236,64	277,56	1,0%	57.241	238	100,0%	277,56
's-Hertogenbosch	Huishoudensomvang	208,80	265,80	0,2%	15.273	248	100,0%	265,80
Sittard-Geleen	Naar gewicht	190,81	254,42	2,6%	11.663	266	100,0%	254,42
Tilburg	Vastrecht	259,79	259,79	0,6%	22.668	243	100,0%	259,79
Utrecht	Vastrecht	225,36	225,36	22,8%	25.420	202	94,0%	239,74
Venlo	Huishoudensomvang	182,04	298,32	11,3%	10.408	242	100,0%	298,32
Zaanstad	Vastrecht	244,68	244,68	4,6%	14.936	227	100,0%	244,68
Zoetermeer	Huishoudensomvang	236,60	269,00	0,0%	12.800	257	87,8%	306,38
Zwolle	Huishoudensomvang	194,96	243,69	0,0%	11.919	231	100,0%	243,69
Laagste		0	0	-9,2%	4.813	70	0%	206
Gemiddelde		210	254	6,5%	32.734	226	94,4%	270
Hoogste		284	311	120,9%	87.386	284	100%	342

¹ Doordat gemeenten kosten verschillend toerekenen is de vergelijkbaarheid van dit percentage beperkt.

Maastricht en Nijmegen kennen alleen een tariefsysteem per zak voor restafval; gft-afval wordt gratis afgevoerd. Voor Amsterdam is het gewogen gemiddelde van de tarieven van de deelgemeenten opgenomen.

Bij diftargemeenten, waar het tarief is gerelateerd aan het afvalaanbod, is uitgegaan van landelijke cijfers omtrent het afvalaanbod. Hierbij wordt rekening gehouden met het feit dat het afvalaanbod in diftargemeenten doorgaans lager ligt dan in gemeenten zonder diftar (zie paragraaf 4.3 en verantwoording).

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 9 Rioolrecht

Gemeente	Tarief afvoerrecht éénpersoonshuishouden	meerpersoonshuishouden ¹	Mutatie afvoer- en aansluitrecht	Bruto opbrengst (duizenden euro's)	Bruto opbrengst per woonruimte	Tarief aansluitrecht		Tarief meerpersoonshuishouden bij aansluit-plus afvoerrecht	
						Kostendekking ²	Kostendekking ²	Kostendekking ²	Kostendekking ²
Alkmaar	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	91,92	1,5%	4.283	96	97%	94,76
Almere	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	91,98	2,5%	6.780	96	100%	91,98
Amersfoort	WOZ-waarde	48,79	48,79	60,78	Nieuw	9.052	148	100%	109,57
Amsterdam	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	110,19	2,5%	45.987	117	99%	111,87
Apeldoorn	WOZ-waarde	110,38	110,38	0,00	50,4%	8.472	136	94%	117,42
Arnhem	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	0,00	0,0%	0	0	0%	nb
Assen	Vastrecht	171,24	171,24	0,00	0,0%	5.356	191	100%	171,24
Breda	Vastrecht	96,84	96,84	0,00	2,0%	7.944	97	95%	101,94
Delft	Vastrecht	31,48	31,48	111,99	2,3%	6.826	156	100%	143,47
Dordrecht	Huishoudensomvang	0,00	83,76	64,93	1,5%	7.898	139	100%	148,69
Ede	Vastrecht	45,24	45,24	90,48	4,4%	7.012	164	100%	135,72
Eindhoven	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	125,00	2,5%	14.400	151	100%	125,00
Emmen	WOZ-waarde	35,26	35,26	50,46	157,1%	4.500	93	60%	142,88
Enschede	Vastrecht	141,72	141,72	0,00	1,0%	9.705	146	100%	141,72
Groningen	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	107,35	5,6%	10.466	118	100%	107,35
Haarlem	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	98,00	3,0%	7.429	108	100%	98,00
Haarlemmermeer	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	109,00	0,0%	6.588	110	100%	109,00
Heerlen	Naar waterverbruik	77,52	77,52	100,08	4,9%	8.640	182	100%	177,60
Hilversum	Vastrecht	187,20	187,20	0,00	3,2%	7.497	184	100%	187,20
Leeuwarden	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	0,00	0,0%	0	0	0%	nb
Leiden	Huishoudensomvang	42,00	84,00	0,00	Nieuw	4.300	80	70%	120,00
Lelystad	Naar waterverbruik	22,00	66,00	0,00	Nieuw	1.276	42	35%	190,75
Maastricht	Vastrecht	30,06	30,06	86,46	1,3%	8.590	143	100%	116,52
Middelburg	Vastrecht	39,56	39,56	106,95	1,7%	3.274	143	100%	146,51
Nijmegen	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	174,58	130,8%	12.600	171	100%	174,58
Rotterdam	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	130,86	5,2%	41.054	137	99%	132,18
's-Gravenhage	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	84,82	1,0%	21.820	91	92%	92,20
's-Hertogenbosch	Vastrecht	37,08	37,08	48,84	-4,7%	6.893	112	100%	85,92
Sittard-Geleen	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	112,00	3,5%	5.333	121	95%	117,89
Tilburg	Vastrecht	19,32	19,32	52,40	-10,1%	8.737	94	100%	71,72
Utrecht	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	169,91	7,8%	25.071	199	100%	170,25
Venlo	Vastrecht	163,68	163,68	0,00	1,0%	6.855	160	100%	163,68
Zaanstad	Vastrecht	168,60	168,60	0,00	4,8%	12.832	195	100%	168,60
Zoetermeer	Vastrecht	7,80	7,80	0,00	Nieuw	550	11	11%	70,91
Zwolle	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	89,76	3,0%	5.381	104	100%	89,76
Laagste		0	0	0	-10,1%	0	0	0%	71
Gemiddelde		28	31	80	10,3%	17.541	121	91%	122
Hoogste		187	187	175	157,1%	45.987	199	100%	191

¹ Waar van toepassing is voor een éénpersoonshuishouden uitgegaan van een waterverbruik van 50 m3 en voor een meerpersoonshuishouden van drie personen van een waterverbruik van 150 m3. Waar tot een verbruik van 250 m3 hetzelfde tarief van toepassing is, spreken we van een vastrecht.

² Doordat de kostentoekening nogal kan verschillen tussen gemeenten, is de vergelijkbaarheid van dit percentage beperkt. Het tarief van Lelystad is nog niet door de raad vastgesteld.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 10 Secretarie

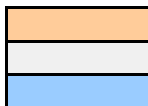
	Paspoort	Mutatie	Rijbewijs	Mutatie	Uittreksel GBA	Mutatie
Alkmaar	39,40	1,5%	41,10	1,5%	7,60	1,3%
Almere	39,40	1,5%	50,25	2,6%	10,75	2,4%
Amersfoort	39,40	1,5%	31,90	4,6%	8,10	5,2%
Amsterdam	39,40	1,5%	45,00	0,0%	11,20	1,8%
Apeldoorn	39,40	1,5%	31,93	1,5%	6,71	1,5%
Arnhem	39,40	1,5%	42,00	1,9%	8,00	0,0%
Assen	39,40	1,5%	29,30	1,6%	10,40	2,0%
Breda	39,40	1,5%	34,20	4,0%	6,45	2,4%
Delft	39,40	1,5%	31,35	1,5%	8,25	0,0%
Dordrecht	39,40	1,5%	48,35	1,5%	8,58	1,5%
Ede	39,40	1,5%	30,40	1,3%	8,30	1,2%
Eindhoven	39,40	1,5%	25,00	2,0%	5,90	1,7%
Emmen	39,40	1,5%	36,00	2,9%	5,00	4,2%
Enschede	39,40	1,5%	45,65	1,0%	7,60	1,3%
Groningen	39,40	1,5%	49,80	2,7%	10,90	2,8%
Haarlem	39,40	1,5%	31,30	1,0%	9,20	1,1%
Haarlemmermeer	39,40	1,5%	27,15	0,0%	7,60	0,0%
Heerlen	39,40	1,5%	31,60	1,9%	6,60	1,5%
Hilversum	39,40	1,5%	33,10	0,0%	10,00	0,0%
Leeuwarden	39,40	1,5%	44,65	2,1%	8,30	1,8%
Leiden	39,40	1,5%	49,65	0,5%	10,40	2,0%
Lelystad	39,40	1,5%	41,35	1,7%	6,70	1,5%
Maastricht	39,40	3,8%	37,98	1,1%	8,04	11,4%
Middelburg	39,40	1,5%	28,40	2,2%	7,15	2,1%
Nijmegen	39,40	1,5%	33,00	15,0%	8,00	6,7%
Rotterdam	39,40	1,5%	41,35	1,0%	5,75	0,9%
's-Gravenhage	39,40	1,5%	43,75	0,9%	5,23	1,0%
's-Hertogenbosch	39,40	1,5%	32,35	0,0%	8,25	0,0%
Sittard-Geleen	39,40	1,5%	41,66	1,7%	9,08	1,7%
Tilburg	39,40	1,5%	40,20	1,8%	7,65	0,1%
Utrecht	39,40	1,5%	42,10	2,3%	9,85	2,6%
Venlo	39,40	1,5%	23,00	9,5%	11,60	0,0%
Zaanstad	39,40	1,5%	37,40	0,0%	8,00	1,3%
Zoetermeer	39,40	1,5%	34,45	1,8%	5,75	1,8%
Zwolle	39,40	1,5%	57,89	3,0%	14,21	7,0%
Laagste	39,40	1,5%	23,00	0,0%	5,00	0,0%
Gemiddelde	39,40	1,6%	39,56	1,9%	8,23	1,9%
Hoogste	39,40	3,8%	57,89	15,0%	14,21	11,4%

Legenda:

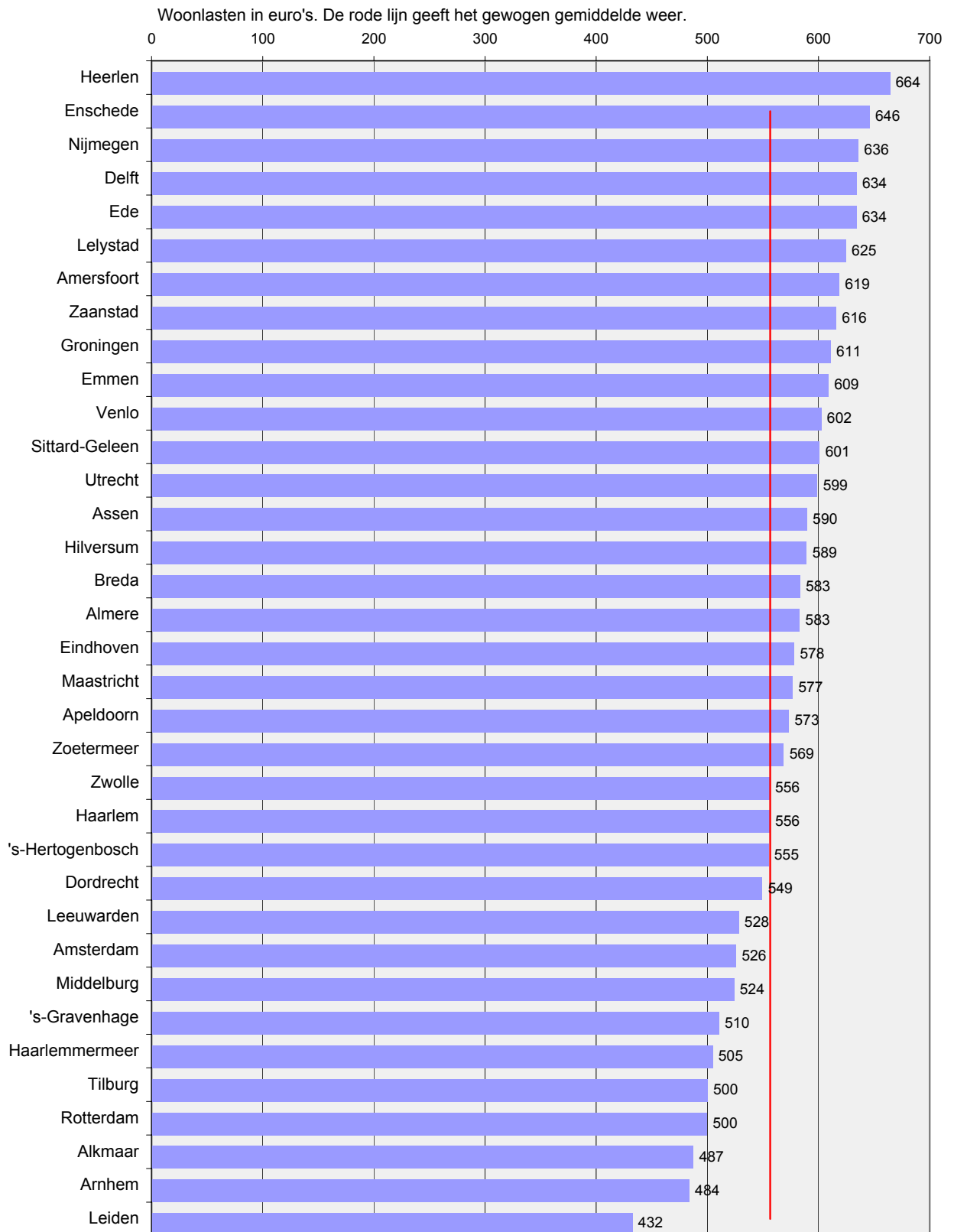
Relatief hoog

Rond de mediaan

Relatief laag

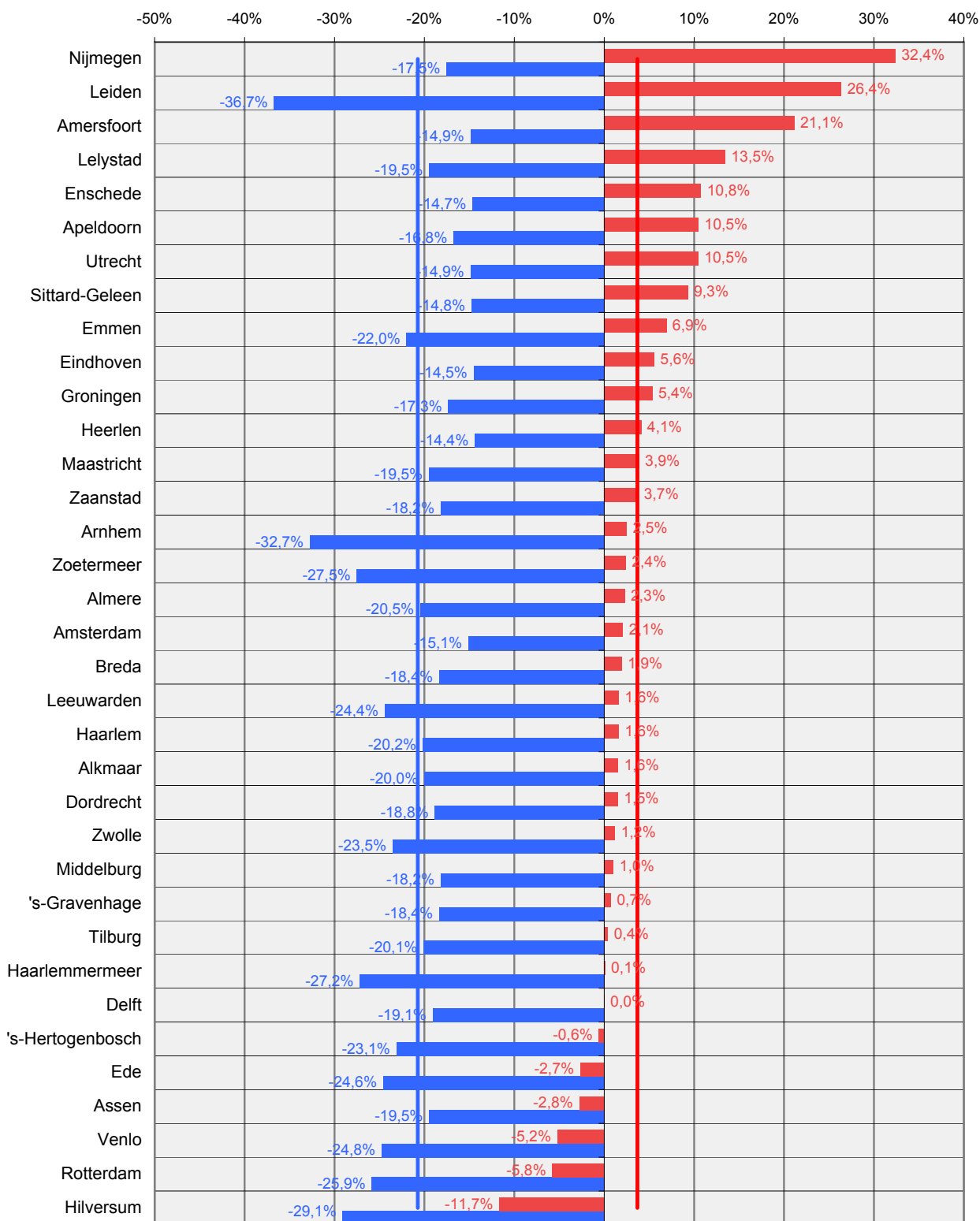

Figuur 1 Woonlasten 2006

Figuur 2 Mutatie woonlasten 2005-2006

Blauw: mutatie inclusief afschaffing OZB gebruiker woning; Rood: mutatie gecorrigeerd voor afschaffing OZB gebruiker woning. De lijnen geven gewogen gemiddelden weer.

Edities van het Belastingoverzicht grote gemeenten van vóór 2003 zijn te bestellen bij de VNG-uitgeverij. Met ingang van 2003 verschijnt het Belastingoverzicht in de reeks COELO-rapporten.

Verkrijgbaar in de reeks COELO-rapporten:

- 94-1 M.A. Allers, C.A. de Kam, *Advies over de kostentoedeling van waterschappen*, 1994.
- 95-1 M.A. Allers, C.G.M. Sterks, *Naar een geïntegreerd stelsel voor gesubsidieerde arbeid? Evaluatie van de voorstellen van de commissie Houben*, 1995.
- 95-2 M.A. Allers, *Inkomenseffecten van het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid*, 1995.
- 96-1 C.G.M. Sterks, M.A. Allers, *Herziening van de financiële verhouding en de lokale lastendruk*, 1996.
- 96-2 M.A. Allers, *Financiële gevolgen van de verruiming van het kwijtscheldingsbeleid van de gemeente Groningen*, 1996.
- 96-3 M.A. Allers, *Profijt van de gemeentelijke overheid. De invloed van het gemeentebeleid op de koopkracht van de minima in Groningen*, 1996.
- 96-4 M.A. Allers, *De Armoedenota en het minimabeleid in de gemeente Delfzijl*, 1996.
- 96-5 C.A. de Kam, M.A. Allers, *Om de loongrens. Verkenning van gevolgen van grondslagversmalling bij de premieheffing voor de Ziekenfondswet*, 1996.
- 97-1 M.A. Allers, *Tariefdifferentiatie in de OZB en de fiscale concurrentiepositie van de gemeente Groningen*, 1997.
- 97-2 C.G.M. Sterks, *Alternatieven voor milieuleges*, 1997.
- 97-3 M.A. Allers, *Gemeentelijke woonlasten voor water- en walbewoners vergeleken*, 1997.
- 97-4 A.J.W.M. Verhagen, *Criteria aan de verdeelmaatstaven van specifieke uitkeringen*, 1997.
- 98-1 M.A. Allers, *De invloed van de burger op de gemeentelijke belastingdruk*, 1998.
- 99-1 M.A. Allers, *Gemeentelijk minimabeleid en armoedeval*, 1999.
- 99-2 M.A. Allers, *Armoedebeleid en armoedeval in Vlaardingen*, 1999.
- 00-1 A.J.W.M. Verhagen, *COELO-Overzicht specifieke uitkeringen 1999*, 2000.
- 00-2 M.A. Allers, *Armoedebeleid en armoedeval in Soest*, 2000.
- 00-3 K. Grit, *Dynamiek van de lokale overheid. Economisering in Tilburg*, 2000.
- 00-4 M.A. Allers en A. Veenkamp, *Een woonlastenfonds voor Groningen?*, 2000.
- 00-5 M.A. Allers, *Armoedebeleid en armoedeval in Alphen aan den Rijn*, 2000.
- 00-6 M.A. Allers, *Armoedeval in Amsterdam, 2000-2001*, 2000.
- 00-7 M.A. Allers, *Het decentrale belastinggebied, de kwaliteit van de lokale afweging en de politieke participatie*, 2000.
- 01-1 A.J.W.M. Verhagen, *Voorstel voor wijziging van de Financiële-verhoudingswet en enkele andere wetten*, 2001.
- 02-1 E. Gerritsen, M.A. Allers, *Weerstandsvermogen en vermogenspositie gemeente Apeldoorn*, 2002.
- 02-2 E. Gerritsen, *Begrotingsvergelijking gemeente Zaanstad*, 2002.
- 02-3 M.A. Allers, *Armoedebeleid en armoedeval in Heerlen*, 2002.
- 02-4 M.A. Allers, *Herverdeeleffecten van de voorgenomen afschaffing van de OZB op woningen*, 2002.
- 02-5 E. Gerritsen, *Stille reserves van gemeenten*, 2002.
- 03-1 M.A. Allers, *Belastingoverzicht grote gemeenten 2003*, 2003.
- 03-2 M.A. Allers, *Koopkrachteffecten van afschaffing van de gebruikersheffing van de OZB op woningen*, 2003.
- 03-3 C. Hoeben, *Wie betaalt wat? kostentoedeling bij waterschappen*, 2003.
- 04-1 M.A. Allers, *Belastingoverzicht grote gemeenten 2004*, 2004.

- 04-2 M.A. Allers, *Financiële gevolgen van maximering van de OZB-tarieven*, 2004.
- 04-3 E. Gerritsen en C.G.M. Sterks, *Kostenontwikkeling in de waterketen 1990-2010*, 2004.
- 04-4 M.A. Allers en C. Hoeben, *Achtergronden van tariefstijgingen van gemeentelijke belastingen*, 2004
- 04-5 C. Hoeben en E. Gerritsen, *Gevolgen invoering waterketentarieef voor de lastenontwikkeling van huishoudens*, 2004
- 05-1 C. Hoeben en E. Gerritsen, *Gevolgen van ontwikkelingen in de waterketen voor de lastendruk van huishoudens*, 2005
- 05-2 M.A. Allers, *Belastingoverzicht grote gemeenten 2005*, 2005
- 05-3 C. Hoeben, *Koopkrachtontwikkeling van ouderen, gehandicapten en chronisch zieken in Amsterdam*, 2005
- 05-4 M.A. Allers, *Methoden voor het ontwikkelen van financiële verdeelmodellen*, 2005.

Bovenstaande rapporten kunnen worden gedownload van internet (www.coelo.nl), of besteld bij COELO, postbus 800, 9700 AV Groningen, telefoon 050 3637018.

Andere COELO-uitgaven:

Diverse auteurs, *Atlas van de lokale lasten*. Verschijnt jaarlijks sinds 1997.

E. Gerritsen en M.A. Allers, *Decentrale Overheden in Balans? Een atlas van de vermogensposities van de decentrale overheden*, April 2001.

M.A. Allers en J. den Heeten, *Armoedeval: is ontsnappen mogelijk?*, COELO/SGBO, bundel bij het gelijknamige symposium te Leeuwarden, 20 maart 2000.

Meer informatie over COELO en COELO-publicaties is beschikbaar op internet: **www.coelo.nl**